

MARS 2018 INBLICK I DIN BRANSCH

UNIKEN

FARMACI
& HÄLSA

HEMKÖRT

NU VILL ALLA APOTEK BLI BÄST PÅ E-HANDEL.
HUR VINNER MAN KAMPEN OM KUNDEN?

HAKMASK
I ALABAMA

DEN RULLANDE
TANDSKÖTERSKAN

SUCCÉ FÖR
NYANLÄNDA

Lätt att
använda

Lindrar förstoppning inom 5-15 minuter!

Liten och snabbverkande!

Verkar lokalt för att lindra förstoppning.

Johnson & Johnson

Microlax (natriumcitrat 90 mg, natriumlaurylsulfoacetat 9 mg) rektallösning, laxermedel.

Snabbverkande mikrolavemang vid tillfällig förstoppning, även för tömning av tarmen före rektoskopi. Undvik långvarigt bruk. Receptfritt läkemedel (50 x 5 ml och 200 x 5 ml F). Patienten bör rådgöra med läkare eller BVC innan användning av förstoppningsläkemedel till barn, inklusive Microlax. För ytterligare information se fass.se. © McNeil Sweden AB, Box 4007, 169 04 Solna, 2017. Datum för översyn av produktresumé 2016-07-26.

INBLICK

FARMACI
& HÄLSAVälkommen till
din branschestert

Inblick bevakar aktualiteter och trender i farmaci- och hälsoindustrin och de utmaningar du som jobbar inom området möter. Här kan du läsa om kollegor, besöka arbetsplatser och få svar på frågorna som hjälper dig att växa. Har vi tagit fel på vilken bransch du arbetar i? Då byter du enkelt genom att logga in på unionen.se.

Blixtsnabba leveranser när apoteken satsar på nätet.

Foto: Emma Hargröst

Ansvarig utgivare

Tomas Lovén, Unionen

Projektsansvarig

Mikael Sundström

mikael.sundstrom@unionen.se

Redaktör

Jonatan Leman

jonatan.leman@makeyourmark.se

Art Director

Douglas Dittmer

Account Director

Magnus Lindvall

magnus.lindvall@makeyourmark.se

Project Manager

Mia Nilsson

mia.nilsson@makeyourmark.se

Tryck och repro

Stibo Graphic AS

Annonsbokning

Svenska Huvudmedia

svenska.huvudmedia@telia.com

För frågor om innehållet

Mikael Sundström

inblick@unionen.se

Unionen
FARMACI & HÄLSA

MAKE YOUR MARK

14

16

18

30

4 NYHETER

Nya provtagningar på apotek, lärdomar från mässlingsutbrott, akut brist på farmaceuter, genterapi firar triumfer och V om vårdkrisen.

14 CANNABIS I HETLUFTEN

Premiär för första medlet mot abstinens.

16 MASK SKAKAR ALABAMA

Tropiska sjukdomar är på väg att utrotas. Men nu har hakmasken gjort oväntad comeback i USA:s fattigaste delar. Följ med till Alabama.

18 KAMPEN OM NÄTKUNDEN

Apotekens näthandel bara fortsätter att växa. Nu vill alla kedjor ta upp kampen med Apotea. Vem sitter på det vinnande receptet?

24 SÄLJANDE SJUKDOMAR

Vad formar vår bild av friskt och sjukt? En ny bok tittar närmare på läkemedelsreklam.

26 TANDVÅRD I LASTBILEN

En mobil tandklinik gör succé i Kronoberg. Vi möter tandsköterskan bakom ratten.

30 SNABBSPÅR VÄCKER HOPP

I Uppsala har man startat ett snabbspår för nyanlända farmaceuter. Snart tar den första kullen examen. Men initiativet lyllas redan.

32 FÖRDEL UNIONEN

Teckna en bättre försäkring, lyft din karriär med en mentor och yogaklasser på nätet.

34 KRÖNIKA

Klimatförändringar är det största hotet mot vår globala hälsa. Maria Nilsson varnar för en dystopisk framtid – om inte fler agerar nu.

26

»Det är lättare
att behandla
barn i bilen.«

Carina Ljung

Tandsköterska på
den mobila kliniken
i Region Kronoberg.

Han tar Kronan in i framtiden

Vid årsskiftet tillträdde Anders Torell som ny vd på Kronans Apotek. Han kommer närmast från Ica, där han varit allt från landschef till programdirektör.

TEXT Jonatan Leman

1 Vad lockade dig till Kronans Apotek?

– Det är en spännande bransch i stark utveckling. Kronans Apotek är ett bra företag med många kompetenta och engagerade människor med hög utbildningsnivå. Överallt där jag varit som kund eller på besök så är det en positiv känsla.

2 Vilka blir era största utmaningar framöver?

– Digitaliseringen. Där måste vi vara med. Vi behöver följa utvecklingen och accelerera de frågorna internt. Samtidigt får vi inte tappa bort våra nära kunder som vi redan har. Sen tror jag att vi behöver bli bättre på kundfakta. Vad tycker kunderna? Vad vill de ha?

3 Hur ser du på teknikers roll i receptkedjan?

– För oss är det en självklarhet att apotekstekniker med receptbehörighet kan arbeta i receptkedjan. Många av våra apotek klarar inte driften på ett rimligt sätt utan deras insats. Jag räknar med att regeringen lyssnat på oss, Unionen och Sveriges Apoteksförning i den här frågan. Vi vill inte ha en situation där köer och frustrationen växer på apoteken för att man ändrar ett fungerande system.

Premiär för provtagning med digitala remisser

Apoteket AB inför provtagningar direkt i samband med läkarkonsultation. Samarbetet med Min Doktor är en världsunik satsning som vi lär få se mer av.

TEXT Petra Westlin **FOTO** Apoteket AB

Med en digital remiss från Min doktor kan patienten gå in på apoteket för provtagning. Blodvärde, sänka, glukos och streptokocker A är några av proverna som farmaceuter och apotekstekniker hos Apoteket AB

numera kan ta på patienterna.

Mats Wennberg

Mats Wennberg, apotekare på Apoteket AB, tror att efterfrågan på den här typen av nya tjänster och

samarbeten hos apoteken kommer att växa snabbt i framtiden.

– Vi har haft vår försöksverksamhet i Stockholm, Göteborg och Malmö i en månad och på den tiden har vi redan haft många kunder som har använt den här tjänsten.

Men det är inte bara hos kunderna som initiativet uppskattas. Även personalen trivs med sina nya arbetsuppgifter, som de har fått särskild utbildning för.

– Det har varit någon enstaka som inte velat utföra provtagningarna, men de allra flesta uppskattar det verkligen, säger Mats Wennberg.

Apotekets provtagningar är uppskattade av både kunder och personal.

Smitta sprids i väntrummen.

Krav på nya rutiner efter vinterns stora mässlingsutbrott

Stora väntrum fick mässlingen i Göteborg att spridas som en löpeld i vintras. Nu vill smittskyddsläkare se nya rutiner för hur sjukhuslokalerna används.

TEXT Petra Westlin

Att så många patienter i väntrummen utsattes för exponering av mässling-viruset är den främsta anledningen till att så många insjuknade i Göteborg under vintern. Enligt smittskyddsläkare Thomas Wahlberg, på smittskydd Västra Götalandsregionen, bör erfarenheten leda till att stora väntrum på vårdcentraler och akutmottagningar ifrågasätts.

– Vi har varit förskonade från så här stora utbrott i Sverige tidigare, men som en snabb reflektion innan vi har utvärderat det här ordentligt är att

man måste vara uppmärksam på att mässling kan förekomma även i Sverige. Vården måste alltid vara på tårna och kunna definiera

Thomas Wahlberg

smittan som mässling. Och sen är det väldigt viktigt att bryta smittkedjan.

Efter det stora utbrottet kan det konstateras att det stora antalet vaccinerade i Sverige bidrog till att utbrottet ändå begränsades. Som en tillfällig åtgärd erbjöds barn i Västra Götalandsregionen mässlingvaccin från tolv månader, jämfört med de arton månader som är åldern enligt det allmänna vaccinationsprogrammet.

Vaccin kan ges till den som varit utsatt för smittan fram till 72 timmar efter smittotillfället. Många av dem som drabbades av utbrottet kunde tack vare smittspårning erbjudas vaccin.

– En lärdom av det här är att det är väldigt viktigt med en aktiv smittspårning. Så fort det upptäcktes ett nytt fall kunde vi ringa in det och kontakta dem som hade exponerats för smitta. Man har bara ett visst antal timmar på sig, säger Thomas Wahlberg.

Nytt smart medel vid blödarsjuka

Den rådgivande läkemedelskommittén CHMP, vid den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA, har nyligen gett en positiv rekommendation till ett nytt medel vid blödarsjuka.

Det gäller den vanligaste typen, hemofili A, där behandlingen hittills har varit att tillföra det protein som saknas vid sjukdomen och som gör att blodet inte koagulerar normalt. Men många patienter utvecklar antikroppar mot läkemedlet, varmed effekten försämras.

Hemlibra heter det nya preparatet som i stället imiterar effekten hos det saknade proteinet. Det ges som injektion under huden en gång per vecka.

Mats Nilsson-Lehback

Stora brister inom tandblekning

En ny granskning från Läkemedelsverket visar att hela 13 av 19 tandblekningsprodukter har brister. Det vanligaste var märkningsbrister i innehållsdeklarationen och avsaknad av svensk text. För hög halt av väteperoxid förekom också.

Reglerna för tandblekningsmedel infördes i kosmetikabestämmelserna 2012. De innebär bland annat att produkterna har en maxgräns för väteperoxid. Produkter som är riktade till tandläkare får innehålla upp till 6 procent väteperoxid, medan produkter avsedda för privat bruk endast får innehålla upp till 0,1 procent.

Mats Nilsson-Lehback

70 000 fall

Så många fall av antibiotikaresistens kommer Sverige att ha år 2050, enligt en ny larmrapport från Folkhälsoinstitutet. Det är mer än en fyrdubbling av dagens cirka 16 000 fall. Man varnar för att antibiotikaresistenta bakterier kommer att få stora konsekvenser för hela samhället.

Elektroniska recept blir standard

I framtiden ska all förskrivning av humanläkemedel i Sverige ske elektroniskt. Slutsatsen kommer från Läkemedelsverket och Socialstyrelsen, efter en ny utredning kring frågan om e-recept. Den främsta anledningen är att det ökar patientsäkerheten. Redan i dag förskrivs 98 procent av alla recept elektroniskt.

Förslaget innehåller dock en del undantag för när förskrivning av andra typer ändå ska kunna ske, till exempel vid tekniska störningar i journalsystemet hos E-hälsomyndigheten eller på apotek. Förslaget vill även helt ta bort möjligheten till att faxa recept. Utredningen omfattar inte djurläkemedel.

Apoteksforum – ny mötesplats

Nu startar Läkemedelsakademien och Bra Mässor en ny mötesplats för apoteksbranschen. Den har fått namnet Apoteksforum och ersätter Apotek & Egenvård. Här ska fokus ligga helt på apotekens verksamhet. Premiären sker den 9–10 oktober i Kistamässan.

– Uppföljningen efter Apotek & Egenvård 2017 visade att såväl leverantörer som besökare från apoteksbranschen önskade ett mer riktat forum för dem. Apoteken utökar sitt sortiment och sitt erbjudande varje dag och det kommer Apoteksforum att spegla, säger Bosse Magnusson, ordförande i Bra Mässor.

24,3

procent

Så många av medlemmarna inom Farmaci & Hälsa arbetar deltid, enligt en ny rapport från Unionen. Det är den högsta siffran bland samtliga branscher och ännu högre är den för kvinnor, 31 procent. Samtidigt upplever inte ens tre av tio att deras arbetsbörda minskar i motsvarande grad.

Vänsterpartiet vill ha förkortad arbetstid.

VALET 2018

Så vill V locka mer personal till vården

Obligatoriskt med farmaceuter på apoteken och bättre arbetsvillkor för vårdanställda. Det är två av Vänsterpartiets fokusfrågor inför valet.

TEXT Petra Westlin

Förkortad arbetstid kan vara en av lösningarna på den ohållbara personalsituation som råder inom hälso- och sjukvårdssektorn. Förslaget kommer från Vänsterpartiet, som menar att den svenska sjukvården är i kris samtidigt som den medicinska kvaliteten är i världsklass. Karin Rågsjö, socialutskottets talesperson för hälso- och sjukvård, förklarar paradoxen.

Karin Rågsjö (V)

– Vi ligger högt rankade i världen när det gäller behandling av svåra tillstånd som stroke och cancer. Där ligger Sverige på fjärde

plats. Samtidigt är det slående att det råder en konstant brist på personal, speciellt specialistsjuksköterskor. Det är det som gör att vårdplatser försvinner. Personalen måste komma tillbaka till de stora sjukhusen och det gör de bara om det är rimliga arbetsvillkor.

Mer utbildad personal vill Vänsterpartiet också se på apoteken. Kunder ska kunna förvänta sig att det alltid finns farmaceuter tillgängliga som kan informera om medicinen. Dessutom ska små apotek ha samma förutsättningar att expediera snabbt som de större apoteken.

– Det här är något man skulle kunna lösa med central lagerhållning, säger Karin Rågsjö.

Skriande farmaceutbrist bromsar apotekens tillväxt

Bristen på farmaceuter blir akut när apoteksmarknaden växer. Likt många andra aktörer söker Apoteket AB nu med ljus och lykta efter behörig personal.

TEXT Petra Westlin

Den enorma tillväxten inom e-handeln gör att Apoteket AB skulle behöva anställa en ny farmaceut varje månad till kundservice i Kalmar. Enligt Mats Juväng, chef för Apoteket AB:s kundservice, gör bristen på farmaceuter att företaget inte kan växa i den utsträckning som marknaden egentligen begär.

– Vi har en annons ute nu och bara någon enstaka sökande. Så vi tvingas ta hjälp från andra orter med orderberedningen av det som kommer via vår app och via apoteket.se, säger Mats Juväng.

Orsaken till det svåra rekryteringsläget är dels den snabba tillväxten och

det ökade behovet av farmaceutisk kompetens, dels E-hälsomyndighetens nyöppnade verksamhet i Kalmar. Att farmaceututbildningen på Linnéuniversitetet har för få studenter som slutför utbildningen får också negativa konsekvenser för rekryteringen. En lösning på problemet skulle, enligt Mats Juväng, kunna vara ökad automatisering.

– Med den snabba digitala utvecklingen som nu sker kommer det att finnas möjligheter till nya lösningar. Vår förhoppning är att i dialog med berörda parter hitta digitala verktyg som avlastar farmaceuterna från de mest rutinmässiga arbetsuppgifterna.

Hepatitmedicin erbjuds nu till alla

Alla svenskar med hepatit C kan nu få behandling med de nya och högeffektiva läkemedlen på området. Det har TLV, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, beslutat.

Förklaringen är prisrasen på de revolutionerande medicinerna. När det första kom ut på marknaden 2014 kostade en standardbehandling över 600 000 kronor. I dag ligger priset för flera av de vanligaste kurerna mellan 100 000 och 150 000 kronor.

Det beräknas finnas cirka 40 000 personer med kronisk hepatit C i Sverige. En stor andel av dessa är intravenösa

missbrukare. TLV:s beslut innebär alltså att alla med smittan nu får läkemedelssubvention för de nya medicinerna, oavsett hur sjuka de är. Tidigare har det krävts en viss grad av leverskada för att komma in fråga.

Lever som angripits av hepatit C.

3
frågor

Bättre villkor i gymbranschen

Under vintern har Unionen rest runt till landets gym för att informera om branschens nya kollektivavtal och locka nya medlemmar. Jennie Hallberg, värvare på Unionen, vet mer.

TEXT Jonatan Leman

1 Vilka frågor har ni lyft?

– Med tanke på att vi har dålig koll på branschen behöver initialt en kartläggning ske. Det gäller både hur gymföretagen internt är organiserade, för att sedan kalla medlemmarna till möte för att lyfta upp deras egna utmaningar och hur vi kan arbeta vidare med dessa. Det är bara medlemmarna på gymmen som kan tala om för oss vad som är viktigast för dem.

2 Vilka gym har ni besökt?

– Vi har hunnit besöka de bemannade gymmen i Skövde och Trollhättan. En svårighet är att gym har många som arbetar deltid och på obekväma tider, samt att de inte är bemannade hela dagarna. Dessutom saknar många gym kollektivavtal och de anställda har i dessa fall väldigt dåliga villkor.

3 Vilka reaktioner får ni?

– Alla har varit trevliga och tillmötesgående. Det finns de som har blivit medlemmar direkt och när vi lyft det faktum att det nu finns ett »gymavtal« som de själva kan påverka har det tagits emot extremt positivt, också av arbetsgivarparten. Målet är att öka incitamentet för arbetsgivarna att teckna avtal på de gym som saknar det.

Ny diagnos för dataspelsberoende

Nu erkänns beroende av data- och tv-spel som en sjukdom av världs-hälsoorganisationen WHO. Det meddelade en talesperson för FN-organet i januari. I nästa upplaga av WHO:s klassificeringssystem, som släpps i juni, kommer diagnosen »gaming disorder«, eller spelstörning som det heter på svenska, att ingå.

Den preliminära definitionen av sjukdomen från WHO är nedsatt förmåga att kontrollera sitt spelande, fortsatt spelande trots negativa konsekvenser och att prioritera spel framför andra intressen. Målet är att diagnosen ska öka kunskapen kring problemet så att fler kan få hjälp.

Mats Nilsson-Lehback

Effektivt vaccin mot bältros

Ett nytt vaccin mot bältros ser nu ut att vara på väg. Det handlar om Shingrix som nyligen fick en positiv rekommendation av den europeiska läkemedelskommittén, CHMP.

Bältros orsakas av samma virus som ger vattkoppor hos barn. Sedan tidigare finns Zostavax som förebyggande vaccin hos äldre. Men Shingrix är enligt de förberedande studierna betydligt effektivare.

Mats Nilsson-Lehback

19

miljarder

Så stort var det totala kapitalet, i kronor, som investerades i skandinaviska life science-bolag under 2017. Beloppet är en fördubbling från 2016 och ett nytt rekord. Sverige fortsätter att vara navet i Skandinavien för nya investeringar i life science.
Källa: Industrifonden.

Därför gör genterapi så stora genombrott

Genterapi gjorde flera stora landvinningar under fjolåret. Viktiga godkännanden bäddar nu för att behandlingsformen blir vanligare i framtiden.

TEXT Petra Westlin

Varannan månad under hösten godkändes nya behandlingar med genterapi av FDA i USA. Det rör sig om behandling av akut lymfatisk leukemi, diffust storcelligt B-cellslymfom och ögonsjukdomen retinitis pigmentosa.

Marie Nyman, kanslichef på Gentekniknämnden, tror att de stora genombrotten beror på att effektiva bärare in i patienten har utvecklats, samt många års klinisk prövning.

– Man har hållit på i tjugo, trettio år med att utveckla genterapi. Första gången man provade mot akut lymfatisk leukemi var 2012 på en flicka i USA.

Resultaten har varit bra och då är det dags för ett godkännande, säger hon.

Utvecklingen för olika tekniker inom genterapi går snabbt framåt även i Sverige. Till exempel har företaget Novartis ansökt om att få genomföra kliniska prövningar med ögonsjukdomen retinitis pigmentosa vid S:t Eriks ögonsjukhus. Dessutom bedrivs det redan projekt på försöksnivå inom genterapi.

– Forskaren Angelica Loskog på Uppsala universitet arbetar nu med immunterapi för behandling av cancer. Hon har tillsammans med Akademiska sjukhuset redan pågående kliniska prövningar, säger Marie Nyman.

Genterapi skördar frukt efter många års forskning.

seresto vet.
IMIDAKLOPRID + FLUMETRIN

Håll fästingarna utom räckhåll

- rekommendera ett fästingmedel som förebygger, avvisar och dödar fästingar

Skyddar
mot fästingar,
loppor och löss.

**ENKELT ATT
ANVÄNDA**

**UPP TILL
8 MÅNADERS
SKYDD**

**MOTVERKAR
FÄSTINGBURNA
SJUKDOMAR**

VATTENFAST

Seresto fästinghalsband för hund och katt skyddar genom att förebygga, avvisa och döda fästingar innan de biter och suger blod. Halsbandet är lätt att använda och är verksamt både på land och i vattnet. Det gör det enkelt att rusta husdjuret för alla typer av situationer, utan att tänka på upprepade appliceringar och att fästingarna följer med in i hemmet. **Läs mer på Seresto.se**

Seresto vet. för hund och katt upp till 8 kg (halsband, 38 cm, 1,25 g + 0,56 g), OTC. **Seresto vet. för hund över 8 kg** (halsband, 70 cm, 4,50 g + 2,03 g), OTC. Medel mot ektoparasiter, insektsdödande och repellerande medel. **ATC-kod:** QP53A C55. **Innehåll:** Ett halsband på 38 cm (12,5 g) respektive 70 cm (45 g) innehåller 1,25 g respektive 4,5 g imidakloprid och 0,56 g respektive 2,03 g flumetrin. **Indikationer:** För behandling (*Ctenocephalides felis*) och förebyggande av loppangrepp (*Ctenocephalides felis* (hund och katt) och *C. canis* (hund)) under 7 till 8 månader. Skyddar djurets närmaste omgivning mot utveckling av lopplarver under 8 månader hos hund och under 10 veckor hos katt. Seresto vet. kan användas som en del av en behandlingsstrategi mot allergisk dermatit orsakad av loppor. **Seresto för hund** har ständig acaricid (dödande) effekt mot fästingangrepp (*Ixodes ricinus*, *Rhipicephalus sanguineus*) under 8 månader. För behandling av pålsätande lusangrepp hos hund (*Trichodectes canis*). **Seresto för katt** har ständig acaricid (dödande) effekt (*Ixodes ricinus*, *Rhipicephalus turanicus*) och avvisande (förhindrar blodsugning) effekt mot fästingangrepp (*Ixodes ricinus*) under 8 månader. Produkten är effektiv mot larv-, nymf- och adulta fästingar. För bästa resultat bör halsbandet appliceras innan lopp- eller fästingsäsongen börjar. **Övriga upplysningar:** Produkten har en repellerande (förhindrar blodsugning) verkan mot specificerade fästingar vilket hindrar avvisade parasiter att suga blod och hjälper därmed till att indirekt minska risken för överföring av vektorburen sjukdom. **Hund:** Utöver de patogener som listas i indikationsavsnittet har indirekt skydd mot överföring av *Babesia canis canis* (via *Dermacentor reticulatus* fästingar) visats i en laboratoriestudie vid dag 28 efter behandling och indirekt skydd mot överföring av *Anaplasma phagocytophilum* (via *Ixodes ricinus* fästingar) har visats 2 månader efter behandling i en laboratoriestudie. **Kontraindikationer:** Behandla inte hundvalpar yngre än 7 veckor eller kattungar yngre än 10 veckor. **Försiktighet:** Produkten är resistent mot vatten; den förblir verksamt även om djuret blir vått. Djuret bör dock inte utsättas för stora mängder vatten eller frekvent schamponering då verkningstiden kan nedsättas. Studier har visat att månatlig schamponering eller bad minskar inte signifikant verkningstiden på 8 månader mot fästingar efter omfördelning av aktiva substanser i pälsen medan produktens effekt mot loppor gradvis minskar från 5:e månaden. Husdjur som använder halsbandet bör inte tillåtas att sova i samma säng som sin ägare, speciellt inte barn. Tvätta händerna med kallt vatten efter att halsbandet har satts på. **Dräktighet och laktation:** Laboratoriestudier med antingen flumetrin eller imidakloprid på råttor och kanin har inte givit någon påverkan på fertilitet eller reproduktion och visade inga teratogena eller fetotoxiska effekter. Läkemedlets säkerhet under dräktighet och laktation har dock inte fastställts i måldjur. I frånvaro av tillgänglig data rekommenderas därför inte användning av produkten till dräktiga och lakterande tikar och honkatter. **Biverkningar:** **Hund/Katt:** Enstaka fall av mild beteendestörning, inklusive kliande vid applikationsstället, kan observeras hos djur som inte är vana att bära halsband under de första dagarna efter att halsbandet har satts på. Se efter att inte halsbandet sitter för hårt. I enstaka fall kan det rekommenderas att temporärt ta bort halsbandet tills symtomen försvinner. **Hund:** Milda symtom vid applikationsstället såsom pruritus, erytem och hårfall kan förekomma. Dessa symtom har rapporterats som sällsynta och vanligtvis går de tillbaka inom 1 till 2 veckor utan att halsbandet behöver tas bort. I mycket sällsynta fall kan symtom såsom dermatit, inflammation, eksem eller lesioner uppträda vid applikationsstället och vid dessa tillfällen är det rekommenderat att ta av halsbandet. **Katt:** Milda symtom vid applikationsstället såsom pruritus, erytem och hårfall kan förekomma. Dessa symtom har rapporterats som mindre vanliga och vanligtvis går de tillbaka inom 1 till 2 veckor utan att halsbandet behöver tas bort. I sällsynta fall kan symtom såsom dermatit, inflammation, eksem eller lesioner uppträda vid applikationsstället och vid dessa tillfällen är det rekommenderat att ta av halsbandet. I sällsynta fall kan även lindriga och övergående reaktioner såsom depression, förändrade matvanor, salivation, kräkningar och diarré förekomma initialt. Som med andra topikala produkter kan allergisk kontaktdermatit förekomma hos överkänsliga djur. Om du observerar allvarliga biverkningar eller andra effekter som inte nämns i denna information, tala om det för veterinären. **Dosering:** Kutan användning. Ett halsband per djur som fästs runt halsen. Små hundar upp till 8 kg kroppsvikt ska använda ett 38 cm långt Seresto vet. halsband. Hundar över 8 kg ska använda ett Seresto vet. halsband för hund över 8 kg med längd 70 cm. Katter ska ha ett 38 cm långt halsband. Endast för utvärtes bruk. Halsbandet ska användas hela tiden under den 8 månader långa skyddsperioden och bör avlägsnas efter behandlingsperioden. Kontrollera regelbundet och justera om nödvändigt, särskilt när kattungar och hundvalpar växer fort. Halsband till småhundar upp till 8 kg och katter har en säkerhetsförslutningsmekanism. Om t.ex. en katt fastnar, är kattens egen styrka tillräcklig för att vidga halsbandet så att det snabbt går att komma loss. **Förpackningsinformation:** För ev. ändring se Fass.se. **SERESTO VET. FÖR HUND UPP TILL 8 KG:** Halsband 1,25 g + 0,56 g (Grått, luktfritt halsband): 1 st påse, receptfri, A. **SERESTO VET. FÖR HUND ÖVER 8 KG:** Halsband 4,50 g + 2,03 g (Grått, luktfritt halsband): 1 st påse, receptlagd. Datum för översyn av produktresumén: 2014-07-03 (hund), 2014-06-27 (katt). **För mer information:** www.fass.se, Bayer A/S, Animal Health, Tel. 08-580 223 00, vet.info@bayer.com, www.vet.bayer.se, 02-2016.

SE1801J13

Regeringen vill ha treårig utbildning till tandhygienist

TEXT Jonatan Leman

Prognoser visar att behovet av tandhygienister kommer att öka, samtidigt som yrket får både fler och mer kvalificerade arbetsuppgifter. Trots detta är tandhygienist det enda av de 21 yrken som är reglerade inom hälso- och sjukvården som inte har

minst en treårig utbildning.

Regeringen anser därför att dagens tvååriga utbildning inte längre kan möta de krav som ställs på yrket och före-

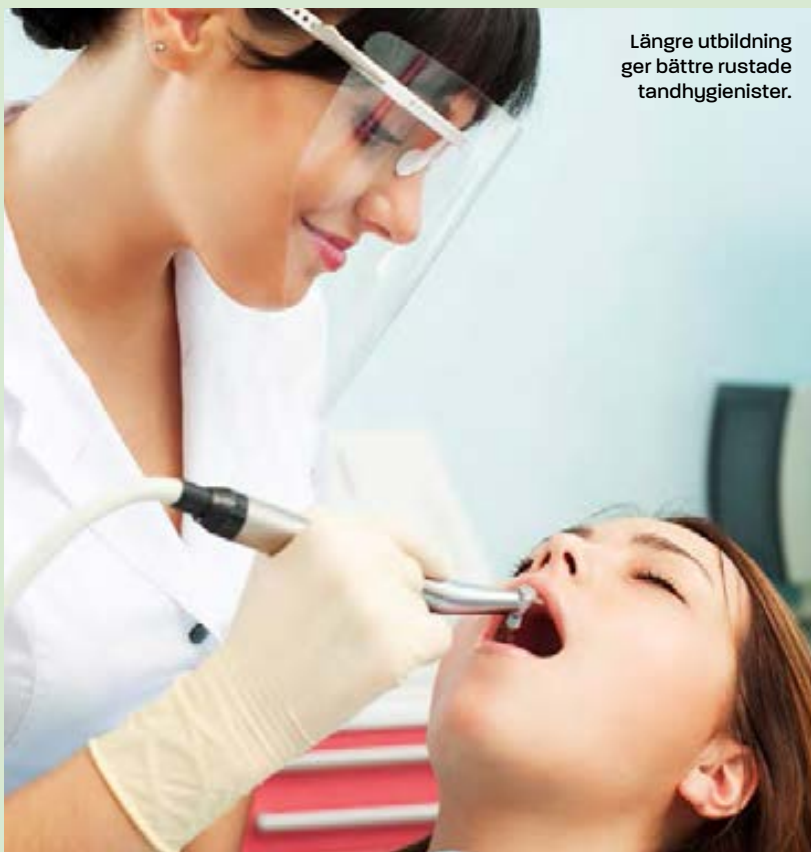
slår att den förlängs med ett år. Kraven på utbildning för en tandhygienistexamen utökas därmed från 120 högskolepoäng till 180 högskolepoäng.

– Tandhygienister med hög kompetens kan avlasta tandläkarna i flera moment, vilket i sin tur kan innebära lägre tandvårdskostnader. Genom en längre utbildning blir studenterna bättre rustade för yrkeslivet, säger Helene Hellmark Knutsson, minister för högre utbildning och forskning.

Enligt förslaget från regeringen ska de nya bestämmelserna träda i kraft den 1 januari 2019.

Helene Hellmark Knutsson

Längre utbildning ger bättre rustade tandhygienister.

Yoga Games i Göteborg pågår 28–29 april.

Kalendarium: våren 2018

Vad händer på hälsofronten i vår? Här är några datum att hålla koll på.

7–8 mars:

Hjälpmedel & Välfärdsteknologi

Mässan där innovation inom life science står i fokus. Här möts beslutsfattare, vårdpersonal och användare för att diskutera framtidens hjälpmedel.

Plats: Sparbanken Arena, Lund.

16 mars:

Elevehälsa 2018

En intensiv heldag om den ökande psykiska ohälsan hos flickor och pojkar i skolan. Vad beror den på och vad måste skolan göra åt den?

Plats: Bonnier Conference Center, Stockholm.

24–26 april:

Vitalis 2018

Nordens ledande konferens om eHälsa.

Möt 4 500 representanter från kommun, landsting, privata vårdgivare, myndigheter, akademi och industri.

Plats: Svenska mässan, Göteborg.

28–29 april:

Yoga Games

Årets mötesplats för alla som jobbar med yoga. Här samlas yogautövare från hela Norden för att ta del av workshops, föreläsningar och nyheter.

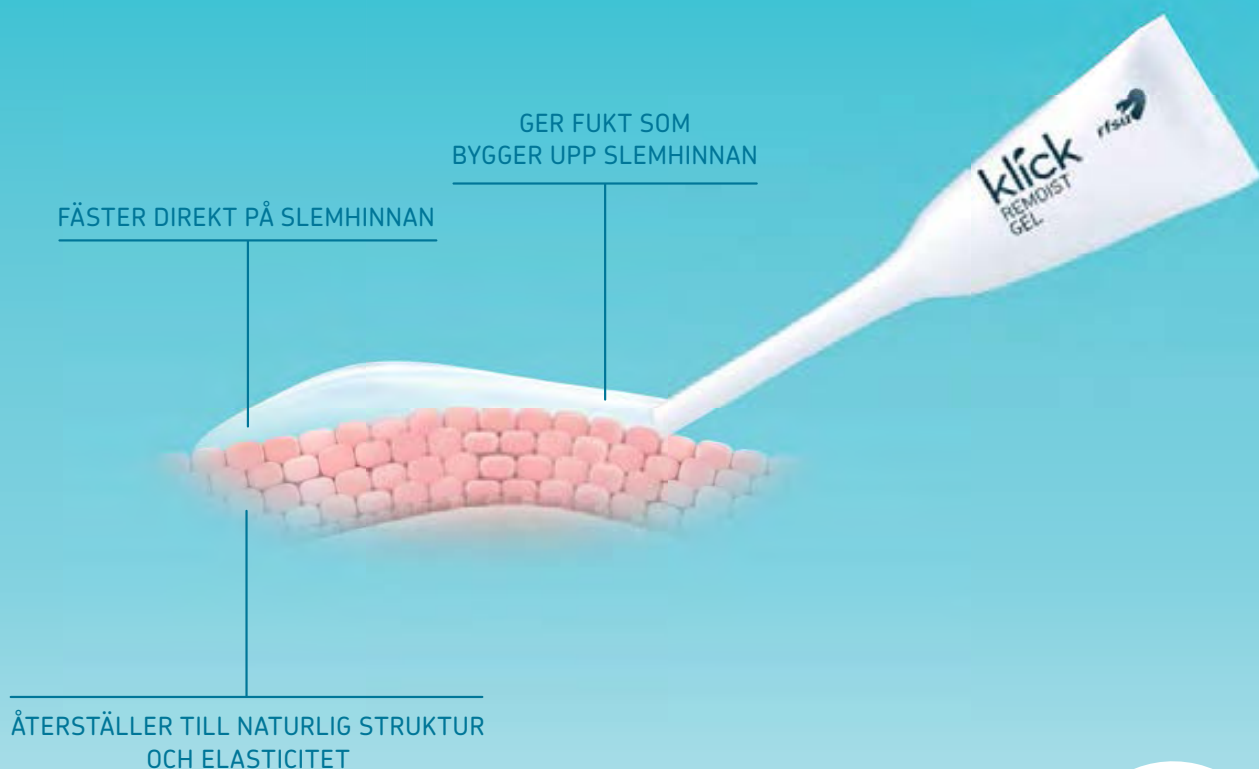
Plats: Eriksbergshallen, Göteborg.

15 juni:

Nya apoteksutredningen

Regeringens nya apoteksmarknadsutredning slutredovisas. Arbetet startade 2016 och en av de mest omdiskuterade frågorna är om apotekstekniker ska få delta i receptkedjan.

EFFEKTIV HJÄLP MOT TORRA SLEMHINNOR

GER FUKT I UPP TILL 72 TIMMAR

- ✓ HORMONFRI VAGINAL GEL
- ✓ SNABB LINDRING
- ✓ LÅNGTIDSVERKANDE EFFEKT

FRÅGA EFTER KLICK PÅ DITT APOTEK.
FÖR MER INFORMATION BESÖK KLICKINTIM.SE

NYHET!
INTIMKRÄM
FÖR YTTRE
SLEMHINNOR

Zahra Kafash-Hoshyar
jobbar heltid med sitt
fackliga uppdrag.

Zahras kamp mot orättvisor på jobbet

Uppväxten i Irans diktatur väckte viljan att få påverka. I dag är Zahra Kafash-Hoshyars facklig klubbordförande på läkemedelsjätten Octapharma. Hon vill bidra till rättvisa i en orättvis värld.

TEXT Jonatan Leman FOTO Daniel Roos

Friheten att säga vad man tycker. Det var det första som slog Zahra Kafash-Hoshyar när hon kom till Sverige från Iran 1988. I hemlandet hade nästan allt varit förbjudet. Man fick inte engagera sig ideellt eller starta föreningar. Inte ens en oskyldig liten sportklubb.

– Det har aldrig funnits någon fackrörelse i Iran. Regimen hade en oerhörd kontroll och alla var rädda. Så det var en underbar känsla att komma hit och plötsligt ha möjlighet att påverka och driva sina frågor. Min uppväxt har fått mig att inse hur viktigt det är, säger Zahra.

I grunden är hon biomedicinsk analytiker, men fick sitt första jobb som hemspråklärare och gick direkt med i lärarförbundet. Några år senare blev

Zahra anställd på ett forskningsföretag som helt saknade kollektivavtal. Där tog hon rollen som skyddsombud. Och 1997 gick flytten till Uppsala och jobb på Pharmacia – med den första fungerande fackklubben.

– Men där var det så många anställda att de inte hann med allt. Så jag tog uppdragen som ingen annan ville ha – sekreterare, kassör, AMO. Till slut blev jag utsedd till ordförande. Och när plasmadelen på Pharmacia såldes vidare till Octapharma för 15 år sedan följde jag med dit och fortsatte som klubbordförande.

I dag har läkemedelsföretaget Octapharma omkring 820 anställda i Stockholm, varav nästan 500 är med-

lemmar i Unionen. Just nu är företaget inne i en intensiv expansionsfas, med många nya anställningar och byggprojekt. Det har gett Zahra och fackklubben bråda dagar.

– Ibland finns det knappt tid att göra riskanalyser eller att ta med en AMO i processen. Vi försöker ligga på för att projektledarna ska få utbildning om vilka lagar och regler som gäller. Det har blivit bättre, men det är så många projekt att det ibland glöms bort.

Något som fackklubben på Octapharma lagt mycket kraft på är lika-behandling. Bland annat har de sjösatt en kampanj mot mobbning och kränkningar, där alla anställda fick gå en kurs med en extern föreläsare. Man har även tagit fram en likabehandlingspolicy och startat en ny arbetsgrupp som jobbar med just dessa frågor.

– De ska se till att vi följer vår policy och förtydliga ansvaret. Hur bör chefen agera om någon blir mobbad? Vad kan kollegorna göra? Här hoppas jag att förbundet kan bli mer aktiva och hjälpa oss med rätt verktyg. Vad innebär rollen likabehandlingsombud? Vart kan de vända sig? Vilken utbildning behövs? Det här är en väldigt viktig fråga, säger Zahra.

En annan stor seger uppnåddes förra året. Då lyckades fackklubben sänka årsarbetstiden med 25–50 timmar för alla som jobbar skift, så att de fått mer tid för återhämtning. Zahra vet hur viktigt det är – hon har själv varit på god väg att bränna ut sig.

– Förra vintern höll jag på att kollapsa. Jag jobbade som labbingenjör och nästan heltid som klubbordförande. Att jobba heltid facklig var inte min ambition från början, men till slut tog jag beslutet att välja facket framför mitt ordinarie arbete. När jag pratade med företaget var de positiva för de märkte också att jag inte hann med alla möten och förhandlingar. Så nu jobbar jag heltid med mitt fackliga uppdrag.

Vad driver dig som förtroendevald?

– Jag vill bidra till rättvisa i en orättvis värld. Oavsett om du är städare eller vd har du samma rättigheter. Sen har mitt fackliga engagemang utvecklat mig otroligt mycket som människa. Jag har blivit mer lyhörd och bättre på att lyssna. Det är jag väldigt tacksam över.

Eucerin®

SKIN SCIENCE THAT SHOWS

HYALURONSYRA SOM NÅR DJUPARE* - EFFEKTIV MOT FINA LINJER OCH RYN-

Eucerin® – Skin Science that shows.

*Formulan innehåller lågmolekylär Hyaluronsyra som är 40 x mindre och därför tränger djupare ner i epidermis jämfört med den högmolekylära Hyaluronsyran som formulan även innehåller.

eucerinsverige
#generationEucerin

FINNS PÅ APOTEK

Omstridd planta
skapar abstinens.

Första medlet mot cannabisabstinens

Läkemedlet Sativex minskar märkbart beroendet av cannabis, visar en ny studie. Det kan nu bli det första godkända preparatet på det högaktuella området.

TEXT Mats Nilsson-Lehback FOTO Colourbox

Synen på cannabis håller på att liberaliseras. Flera länder diskuterar nu en avkriminalisering, eller har redan genomfört det, däribland Portugal, Norge, Kanada och vissa delstater i USA.

Från beroendevården betonas samtidigt att cannabis inte är så ofarligt som många tycks tro. Att långtidsbruk är associerat med bland annat nedsatt intellektuell kapacitet, förlust av intressen, psykos, hämning av könshormoner och flera cancerformer.

Precis som andra rusmedel framkallar cannabis också abstinens när man slutar ta det. Till de mest besvärande hör långvariga sömnstörningar som kan vara svåra att medicinera bort. Huvudvärk, irritabilitet, nedstämdhet, illamående, ångest och muskelor är andra tecken på den akuta cannabisabstinensen. Liksom givetvis drogsuget.

För andra rusmedel finns det abstinensdämpande mediciner att ta till i den akuta fasen. Så är exempelvis fallet

för alkohol, opioider och centralstimulerande preparat, liksom för de flesta typerna av tablettmissbruk.

Men mot cannabisabstinens finns i dag ingen specifik farmakologisk behandling. Forskare har försökt med antidepressiva, antipsykotika och ångestlindrande medel, men utan nämnvärda effekter.

Nyligen publicerades dock en framgångsrik klinisk studie med läkemedlet Sativex. Detta framställs från cannabisplantan och är i Sverige godkänt som behandling vid spända muskler, så kallad spasticitet, vid nervsystemsjukdomen MS.

40 personer som självmant sökt för kvalificerat cannabisbruk deltog i studien. De fördelades på en grupp som fick aktivt läkemedel och en som gavs placebo. Försökspersonerna tilläts själva styra hur mycket av medicinen de ville ta, upp till ett visst tak.

Dessutom fick alla regelbunden sam-

talsbehandling av typen KBT, kognitiv beteendeterapi. Man kunde därmed mäta vilka effekter Sativex tillförde utöver terapin. Behandlingen pågick i tre månader.

Resultaten visade att i gruppen som fick samtalsterapi men inte läkemedel minskade användningen av cannabis i gram räknat med 42,6 procent. I gruppen som dessutom fick Sativex var motsvarande minskning betydligt högre – 70,5 procent.

Läkemedlet ökade alltså effekterna med två tredjedelar. Den undergrupp som tog de högsta doserna av Sativex tycktes också få den största nyttan.

Även på andra effektmått gav läkemedlet utslag. Det gick dock inte att statistiskt säkerställa något av dem, vilket ska ses mot bakgrund av att det var få deltagare och att alltså alla patienterna samtidigt fick samtalsterapi.

Flera tidigare studier har visat att Sativex har lindrande effekter vid cannabisabstinens. Mycket talar för att detta kan bli det första preparatet som godkänns på området.

OM SATIVEX

Sativex är ett extrakt av cannabisplantan, *Cannabis Sativa*. Läkemedlet tillförs som spray i munhålan. Det innehåller till lika delar de båda cannabissubstanserna THC och CBD. Preparatet är i Sverige godkänt vid spasticitet hos patienter med MS, multipel skleros.

VAXOL®

Problem med öronvax eller torra hörselgångar?

Vaxol avlägsnar öronvax och förebygger vaxproppar

Vaxol mjukar upp och avlägsnar öronvax samt vaxproppar. Innehåller naturlig olivolja som även lindrar klåda och irritation orsakad av torr hud i hörselgången. Vaxol är en effektiv och naturlig produkt som är enkel att använda. Kan användas av vuxna och barn över 1 år.

Läs bipacksedeln före användning. Mer information på vaxol.se

Utrotade sjukdomar gör comeback i USA

Flera tropiska sjukdomar är på väg att utrotas. I världens fattigaste delar har miljontals människor räddats av globala hälsoprogram. Men nu anas ett nytt hot – utrotade farsoter dyker upp i rika länders slumområden. Följ med till Alabama, där hakmasken har återvänt.

TEXT Eva Wisten FOTO Eva Wisten, Colourbox

För mer än hundra år sedan inledde välgörenhetsorganisationen Rockefeller Foundation ett arbete för att utrota parasiten hakmask från amerikansk mark. Hakmasken var då så utbredd i de varmare sydstaterna att minst 40 procent av befolkningen hade blivit infekterad.

Parasiten förökar sig i mylla som kontaminerats av mänsklig avföring. Dess larver tar sig in i kroppen genom fotsulorna, letar sig sedan upp genom blodomloppet, via lungorna, för att installera sig i tunntarmen där den livnär sig och lägger ägg. Äggen kommer ut, infekterar marken där människor går omkring – och cykeln börjar på nytt.

Den som infekterats av hakmask blir slö av blodbrist och matsmältningsproblem. Många plågas av illamående, feber och klåda. Rockefeller Foundation kartlade, behandlade och utbildade, men framför allt främjade de spridandet av två för oss helt basala samhällsfunktioner: avlopp och skor.

I dag räknas hakmask som ett u-landsproblem. 700 miljoner är drabbade globalt. Parasiten sprids i varma trakter utan fungerande sanitet. Incidensen är högst i Afrika söder om Sahara och Stillahavsområdet, bland människor som överlever på mindre än två dollar om dagen. Men i höstas gjorde forskare en oväntad upptäckt: hakmasken hade återvänt till världens rikaste land.

Lowndes County i Alabama är en av USA:s sämst bemedlade kommuner. Många av dess invånare bor i trailer

parks, husvagnsparkar, som består av mobila hem. Det är en vanlig syn i utkanterna av Alabamas städer: långsmala, lådlika byggnader, små nog att kunna fraktas på lastbil. Utanför finns en plätt för grill, soptunnor och parkering. Bilarna som står där är ofta värda mer än husen.

Detta är hus som blir dödsfällor i tornadotider. Hus vars attraktivitet ligger både i deras inköpspris och underhåll. Byggreglerna för mobila hem är slappare än för stationära. Avloppsrören får vara av plast, monterade under husen, där de döljs av en sidopanel. Varje område måste dock ha ett godkänt avloppssystem. Så är inte alltid fallet i Lowndes County.

Invånarna här använder vad de har råd med: plaströr som töms tio meter från bostaden. Landskapet är kuperat. Myllan dränerar långsamt. Vid varje kraftigt regn svämmar dikena över och sprider avskrädet så att den som går här med bara fötter eller anklar riskerar

Philip Alston

hakmask. Att klaga till myndigheter över missförhållandena innebär risk för böter eller fängelse. Det är nämligen olagligt att bo utan septiktank.

Men hakmaskinfektion är inte den enda fattigdomsrelaterade sjukdom som dykt upp i västvärlden på nytt. Med bakgrund av republikanernas nya skattereform, som ytterligare befaras utarma välfärdssystemet till förmån för de allra rikaste, skickade FN ut sin främste specialist på extrem fattigdom och mänskliga rättigheter.

Juridikprofessorn Philip Alston reste runt i USA och träffade människor som förlorat alla tänder eftersom tandvård för de fattigaste innebär rätten att utan kostnad få tanden utdragen på en akutmottagning. Han träffade hemlösa som körs ut från städerna utan besked om vart de får ta vägen.

Alston konstaterar att USA spenderar dubbelt så mycket på sjukvård jämfört med snittet i OECD-länderna, men ändå har den högsta spädbarnsdödligheten, den högsta barnfattigdomen och den högsta andelen fattiga ungdomar. Tolv miljoner amerikaner lever i dag med obehandlade tropiska parasitsjukdomar, däribland zika.

Rapporten publicerades i december 2017 och vad Philip Alston slår fast är i klartext det här: USA är i dag ett land vars politik har gjort 40 miljoner människor så fattiga att de utsätts för brott mot mänskliga rättigheter.

»Tolv miljoner amerikaner lever i dagsläget med obehandlade tropiska parasitsjukdomar, däribland zika.«

Hakmasken sprids i trailer parks utan avloppssystem.

Här i Sverige är hakmaskinfektion däremot ytterst sällsynt. De fall som sjukvården möter är importfall, alltså människor som infekterats utomlands.

– Kylan gör att hakmask aldrig varit något stort problem i Skandinavien, säger Tore Lier, läkare på Folkhälsomyndighetens enhet för parasitologi.

Skandinavernas relativt sett jämna levnadsstandard gör det också osannolikt att utrotade parasit- och infektionsjukdomar ska komma tillbaka. Lier ser flera avgörande faktorer:

– Dessa sjukdomar har gradvis försvunnit genom bättre medicinsk behandling och vaccin, allmän tillgång till vård, bättre sanitära förhållanden, minskad trångboddhet, samt den viktiga utvecklingen inom veterinärmedicin, djurhälsa, köttkontroll och mathälsa.

Tore Lier

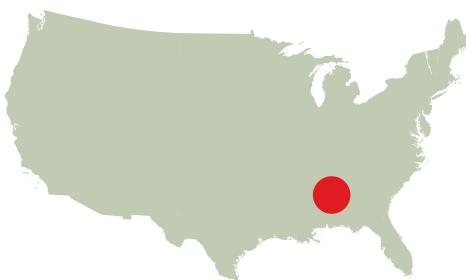
Vårt ökande resande och migrerande utgör därför en minimal risk.

– Rädslan för att

tropiska sjukdomar ska komma till Sverige är överdriven. Det vi ser är enstaka fall som kan behandlas, säger Lier.

Vad Folkhälsomyndigheten ser som ett betydligt större hot är antibiotikaresistens och virussjukdomar, som nya muterade influensavirus. Risker här ligger snarare i självvalda i-landsbetenden som att vägra vaccin.

– Upprätthåller vi inte vaccinering mot till exempel mässling kommer den tillbaka, som vi sett exempel på i höst. Mässling är en av världens mest smittsamma sjukdomar. Men som sagt, flera andra faktorer har varit avgörande för vårt nuvarande hälsoläge.

Lowndes County i Alabama.

TROPISKA SJUKDOMAR

För tio år sedan beslutade FN och politiska ledare att försöka stoppa tretton sjukdomar som finns i tropikerna. Sen dess har rabies, lepra, guineamask, flodblindhet, snäckfeber, trakom, elephantiasis och just hakmask minskat radikalt. Men i dag är det inte längre främst de fattiga i Afrika som drabbas – utan slumboende i världens tjugo största ekonomier.

MOBILA HEM I ALABAMA

De usla sanitära förhållandena i Alabama är en orsak till att hakmask har återvänt till södra USA. Samtidigt behöver mobila hem och husvagnsparker inte alltid vara ett tecken på misär. De används även som studentbostäder eller tillfälliga boenden – och det kan vara stora skillnader på levnadsvillkoren också i denna typ av område.

Brett sortiment, snabba leverenser och låga priser är viktiga faktorer när vi väljer apotek på nätet.

APOTEKENS KAMP

om nätkunderna

Apotea har tagit ett järngrepp om apotekshandeln på nätet. Men många vill ha sin del av kakan. Apotek Hjärtat utlovar branschens snabbaste leveranser och snart ger sig uppstickaren Apohem in i leken. Vilka är deras viktigaste vapen? Vad driver utvecklingen? Och vem har nyckeln till framgång på nätet? Vi tar tempen på apotekens ständigt växande e-handel.

TEXT Henrik Rådmark ILLUSTRATION Emma Hanquist

När Pär Svärdson beskriver de tre första åren med sin näthandelssuccé Apotea låter det enkelt. Han pekar på tre grundläggande förutsättningar som bäddade för framgången: det fanns ett uppdämt behov hos kunderna, apoteksprodukter är idealiska för näthandel och de befintliga apoteken hade inte kommit i gång på nätet, så konkurrensen var minimal.

– Det fanns en lucka, helt enkelt. En lucka som vi kunde fylla, förklarar Pär Svärdson med en ton av självklarhet.

Och som de fyllde luckan. De första pilleraskarna lämnade det 5 000 kvadratmeter stora lagret i Morgongåva 2011. Förra året omsatte Apotea 1,5 miljarder kronor och gjorde en vinst på 60 miljoner kronor enligt uppgifter till Breakit.se. Det gör dem till det överlägset största apoteket på nätet.

Men det var naturligtvis inte så enkelt som det låter. Och vem som helst hade inte klarat av det på samma sätt som Pär Svärdson. Hans tidigare erfarenheter spelar en väsentlig roll för framgången. 1997 grundade han nätbokhandeln Adlibris, som senare såldes till Bonnier och nådde en miljardomsätt-

ning 2010. Han har också haft ett finger med i utvecklingen av friluftsboutiken Addnature.com.

Det torde finnas få på den svenska e-handelsscenen som har bredare och djupare insikter om vad som gör en näthandel framgångsrik. Ändå kan han inte peka på det.

– Det är hundra olika saker. Ingen av dem är avgörande, men om du inte

Pär Svärdson

Urban Lindstedt

gör dem rätt lägger de sig som en våt filt över verksamheten och du kommer aldrig att få fart på den, säger han.

Journalisten, författaren och e-handels-experten Urban Lindstedt, som även driver eHandelspodden, säger ungefär samma sak. Han hävdar att det på grund av komplexiteten är svårt att utveckla en lönsam, stabil e-handel.

– Det är generellt sett hård konkurrens, hård prispress och därmed låga marginaler, förklarar Urban Lindstedt och lyfter sortiment, logistik och leverans som tre centrala delar i en framgångsrik e-handelsverksamhet.

Att det är svårt är något som tidigare statligt delägda Apoteksgruppen skriver under på. När de insåg utmaningarnas omfattning fattade bolaget i höstas det något uppseendeväckande beslutet att backa ur e-handelsracet. Det går förvisso fortfarande att beställa varor online hos dem, men kunden måste ta sig till ett fysiskt apotek för att hämta ut beställningen.

Vd Tony Johansson förklarade i ett pressmeddelande att deras »strategi att konsekvent satsa på kundvärde, rådgivning och personlig service står sig bra som alternativ till den volymorienterade e-handeln«.

Men i och med att Apoteksgruppen Sverige såldes i november, till litauiska Euroapotheca, tror Urban Lindstedt att de snart är tillbaka på e-handelsscenen.

– Jag är övertygad om att de nya ägarna inte låter övriga aktörer ta hand om den växande e-handelskakan själva.

Mellan 2016 och 2017 ökade apotekens försäljning på nätet med 56 procent. Än så länge dominerar alltså Apotea, de står för 55–60 procent av apotekens näthandel, och Urban Lindstedt bedömer att logistiken är det enskilt viktigaste skälet till det: »Pär pratar knappt om något annat än logistik.«

Men Pär Svärdson själv pekar också på en annan faktor. Nämligen att övriga aktörer har varit förvånansvärt passiva på e-handelsfronten, trots att Apoteket AB startade sin e-handel 2006.

– De har inte fokuserat på e-handel. För att det ska bli bra måste det genomsyra hela organisationen, från ledningen ut till butikerna, säger Urban Lindstedt.

Christina Ericsson ansvarar för den digitala affären hos Apotek Hjärtat.

Hon medger att de var sena på bollen men hävdar att de nu har »fullt fokus på e-handel«. Sedan 2014 har deras tillväxt på nätet varit stark, med minst en fördubbling varje år. I fjol ökade Hjärtats e-handel med hela 85 procent.

Mer specifika siffror kring försäljningen än så vill Christina Ericsson inte dela med sig av, utan nöjer sig med att konstatera att de just nu befinner sig i en kraftig expansion. Deras främsta konkurrensmedel är ett brett sortiment och snabba, flexibla leveranser. Sortimentet av handelsvaror, alltså sådant som inte är receptbelagt, ska fördubblas i

Christina Ericsson

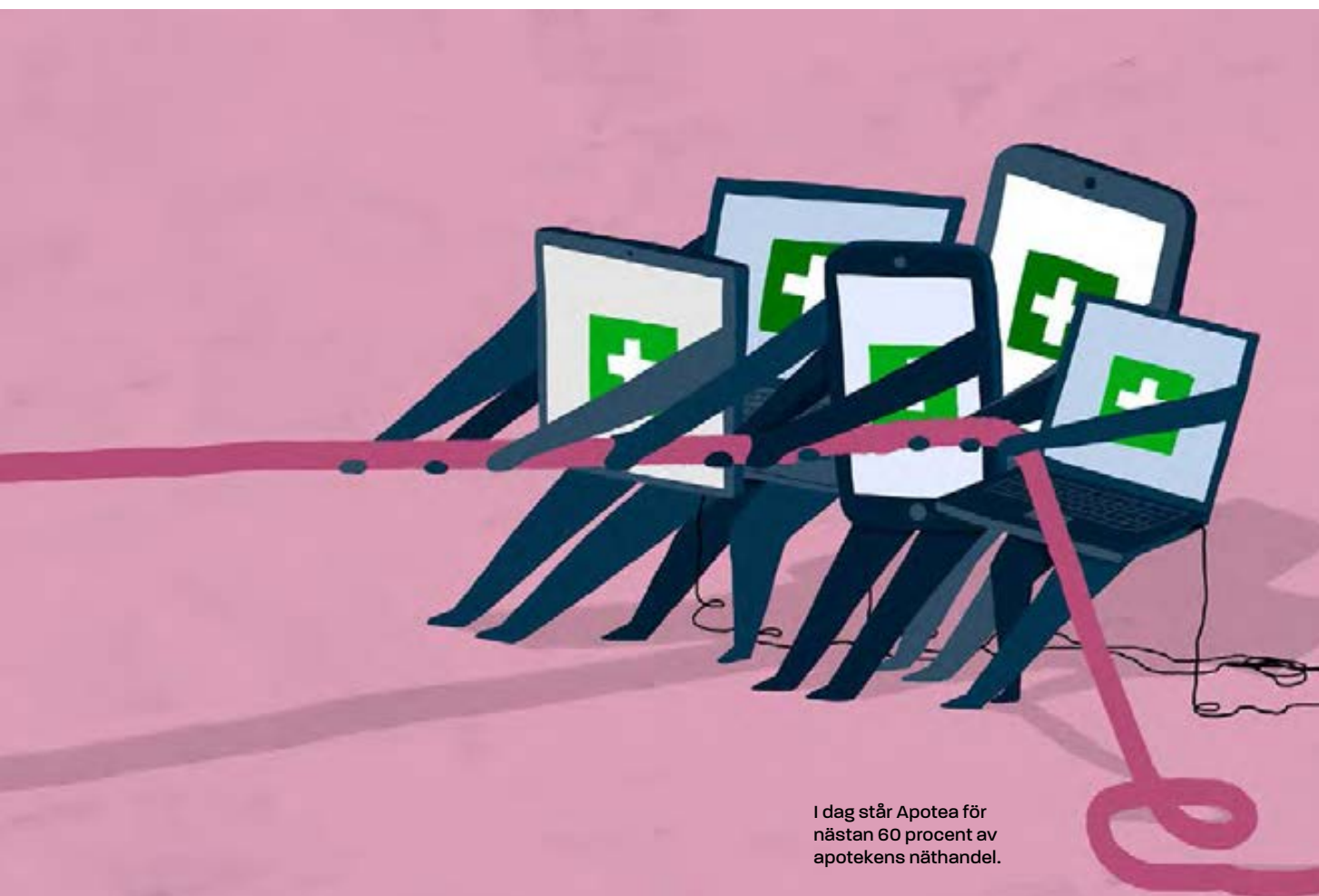
Apotek Hjärtats e-handel jämfört med butikerna. Det är nödvändigt, påpekar Christina Ericsson, eftersom kunderna agerar på ett annat sätt online än i en fysisk butik.

– Om kunden är ute efter fem varor och bara hittar tre av dem i en nätbutik klickar hen sig vidare till en annan butik. I en fysisk butik hade kunden förmodligen köpt de tre varorna och kompletterat med de övriga två i efterhand, förklarar hon.

Apotek Hjärtat är inte heller främmande för att ta in helt andra kategorier av produkter, som hemelektronik kopplat till hälsa och skönhet.

Leverans är en annan avgörande faktor för vilken nätbutik som helst, i synnerhet apoteken. Tar det längre tid än två dagar uppfattar kunden det som långsamt, enligt Christina Ericsson. Hon har nyligen utlovat att Apotek Hjärtat ska ha branschens snabbaste leveranser, genom att utnyttja det som både hon och Urban Lindstedt ser som en styrka: de fysiska apoteken.

»OM KUNDEN VILL KÖPA FEM VAROR OCH BARA HITTAR TRE AV DEM KLICKAR HEN SIG VIDARE TILL EN ANNAN NÄTBUTIK.«

– Kunder tycker om att handla i fysiska butiker. Det skapar en trygghet och ger företaget en större möjlighet att nå ut med sitt varumärke och sina erbjudanden. Men det är svårt att få till det som kallas »omnichannel« – alltså att möta kunden i alla kanaler. Det är inte många som har lyckats med det i Sverige, säger Urban Lindstedt.

Apotek Hjärtat tänker försöka. Varor som beställs på nätet ska kunna hämtas ut i ett fysiskt apotek två timmar senare. Under året ska detta bli möjligt på 120 apotek runt om i landet. De tittar också på möjligheten att erbjuda motsvarande expressleverans hela vägen hem.

Apothem, med Axfood som en av ägarna, är en ny stjärna på nätapotekshimlen. Eller åtminstone en stjärna i vardande. Liksom Apotea ska de bli en renodlad näthandel och medgrundare och vd Henrik Patzer säger att de direkt tar rygg på Apotea.

– Än så länge sker bara drygt 6–7 procent av all apoteksförsäljning på

nätet, så vi är övertygade om att det finns utrymme för fler aktörer och att vi har goda möjligheter att bli ledande på relativt kort tid, säger Henrik Patzer.

Han vill eller kan inte bli mer specifik än så. Apohem sjösattes under förra våren och först mot slutet av sommaren inleddes arbetet konkret med utveckling av logistik, planering av sortiment och marknadsföring – och inte minst rekryteringar.

En av Apohems styrkor är närheten till Axfoods olika bolag, enligt Patzer.

– Vi samarbetar kring inköp och utvärderar andra områden som distribution med matleveranser och uthämtning i butik.

Henrik Patzer

Ett annat spår som han och hans kollegor följer är »innovativa kringtjänster för vård«. Ett nätapotek kan bli en naturlig förlängning av

vårdkedjan från första läkarbesöket, via förskrivningen och fram till leverans av medicin, lyder resonemanget.

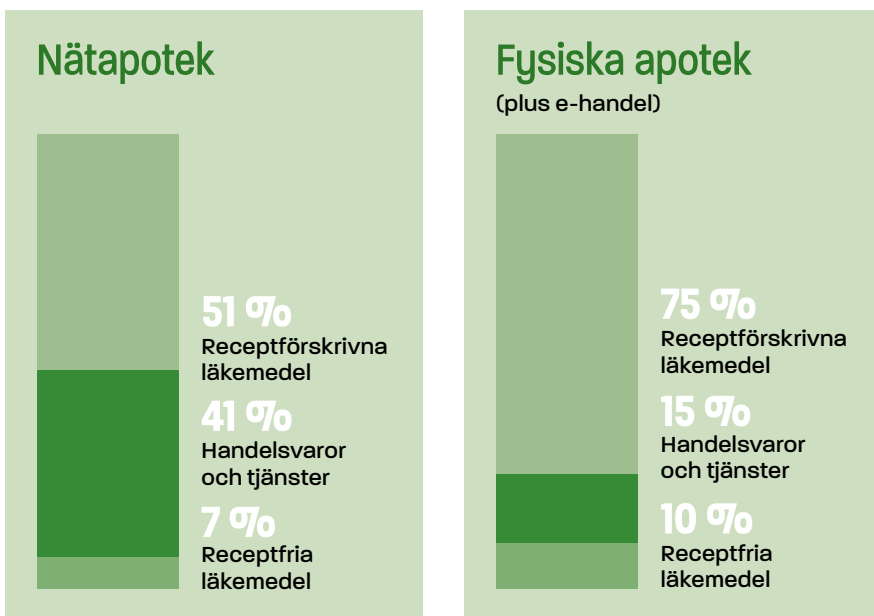
Det vore en naturlig utveckling, menar Henrik Patzer, inte minst med tanke på hur långt delar av värden har kommit när det gäller digitalisering.

Låga priser, brett sortiment och snabb hemleverans är tre faktorer som driver den goda utvecklingen av e-handeln överlag. Det gäller naturligtvis även för apoteken. Men något som skiljer dem från andra branscher är kravet och behovet av att erbjuda rådgivning. Här pekar flera vi pratat med på att näthandeln faktiskt kan vara en fördel. Dels för att kunden då kan välja att sitta i en trygg, avskild miljö, dels för att apoteken kan ägna mer tid åt dem som behöver det.

– Om du som kund står inne i ett fysiskt apotek är det ibland svårt att få tillräckligt mycket tid eller ro för att få den rådgivning du behöver. Ett digitalt kundmöte blir mer privat, säger Henrik Patzer på Apohem.

HANDELSVAROR DOMINERAR I NÄTHANDELN

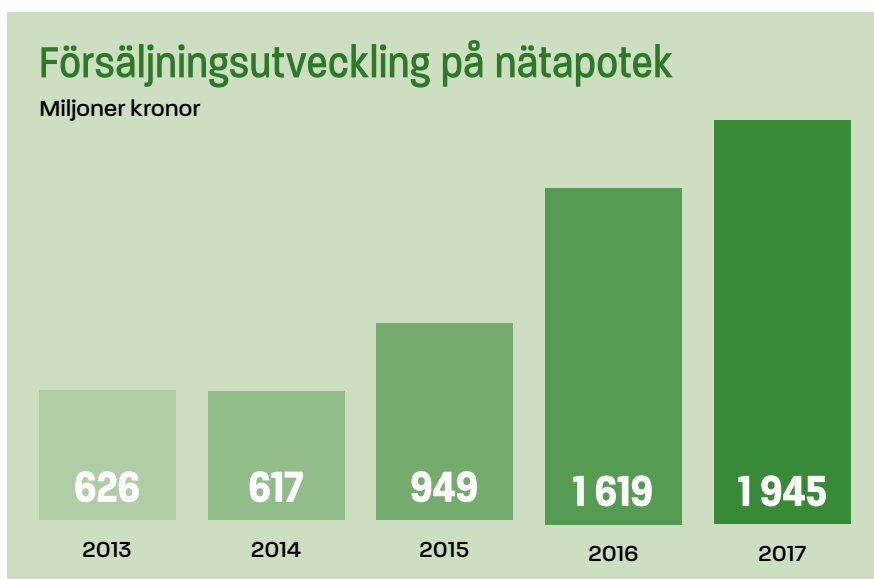
Under 2016 stod receptförskrivna läkemedel för cirka hälften av nätapotekens försäljning medan motsvarande andel hos de fysiska apoteken var 75 procent, räknat i försäljningsvärde. Sett till antal sålda varor utgjorde handelsvaror och receptfria läkemedel tre fjärdedelar av nätapotekens totala försäljning.

Omsättning för olika varugrupper. Not: Siffrorna är avrundade till närmaste heltal. Källa: Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden (SOU 2017:15).

NÄTSÅLDA RECEPTLÄKEMEDEL UPP 210 PROCENT

Under 2017 såldes receptförskrivna läkemedel till ett värde av närmare två miljarder kronor via nätapoteken. Det motsvarar en ökning på 20 procent mot 2016 (räknat i antal sålda varor var ökningen 38 procent). På fyra år är ökningen 210 procent.

Tillväxt för receptbelagda läkemedel hos nätapoteken. Not: Apoteksgruppen är inte med i sammanställningen. Källa: TLV analys.

Medan grundläggande faktorer som sortiment och logistik alltså kommer att bereda varje aspirerande nättaktör rejäla utmaningar ser både Pär Svärdson och Christina Ericsson ytterligare en. Nämligen bristen på farmaceuter.

Apotea, som har sitt logistikcenter i Morgongåva i Heby kommun, öppnade förra året en filial på Lidingö. Inte för att utrymmet i Morgongåva är för litet utan för att locka fler farmaceuter.

– Och vi utesluter inte att vi kommer att öppna fler filialer av det skälet, säger Pär Svärdson.

Hos Apotek Hjärtat arbetar ett tjugotal farmaceuter i Norrköping med näthandel. Christina Ericsson ser att ett nätapotek egentligen borde ha lätt att attrahera sådan arbetskraft, eftersom de får arbeta med det de är utbildade för och intresserade av.

– Det slipper ägna sig åt att packa upp varor eller göra inventeringar.

Framtiden för nätapoteken är dock om inte oviss så i vart fall oklar. Pär Svärdson har sitt mål klart för Apotea: »Vi ska bli störst på apotekssidan i Sverige.« Men han inser samtidigt att deras framgångar hittills inte innebär någon fribiljett mot det målet. Svårigheterna förändras och fördjupas ju större man blir, resonerar han.

– Det är svårare att skicka 7 000 paket på en dag än 200. Och det blir också svårare att se till att även den tusende kunden får sitt paket, sitt svar och ett korrekt bemötande.

Hos utmanaren Apohem, som ännu inte ens lämnat startblocken, har vd Henrik Patzer ett bara aningen mindre kaxigt mål: »Vi ska bli ledande.«

Christina Ericsson på Apotek Hjärtat tycks ta läget med ro. Möjligen har det att göra med deras starka ställning totalt sett på marknaden och de muskler som ICA-släktskapet innebär.

Å andra sidan har Apotea tveklöst ett rejält försprång. Och det nya lagret på 38 000 kvadratmeter, mer än sju gånger större än det tidigare, skickar ett tydligt budskap om deras ambitioner. Även om Urban Lindstedt menar att fysiska butiker eller apotek är en styrka har Pär Svärdson en annan syn på saken.

– Jag avundas inte de apotek som sitter med sina fysiska butiker och alla kostnader det innebär.

Apotekarsocieteten utlyser stipendier för utbildning våren 2018

Stipendier för fort- och vidareutbildning

Arbetar du inom läkemedelsområdet och vill vidareutbilda dig? Sök stipendier från någon av Apotekarsocietetens stiftelser. Stipendier från nedanstående stiftelser kan sökas för kurser, konferenser, studiebesök/studieresor, påbyggnadskurser vid universitet mm.

Carl Gustaf och Lilly Lennhoffs stiftelse

Du som kan söka ska vara leg apotekare eller farmacie magister med expeditionsrätt. Inga krav på specifik arbetsplats.

Apotekarsocietetens understödsstiftelse

Du som kan söka är apotekare/farmacie magister/receptarie och arbetar på apotek.

Farmaceuternas sjukkassas stiftelse

Du som kan söka är farmaceut och söker för vidareutbildning inom området läkemedelsanvändning.

Apotekarsocietetens stipendium för fort- och vidareutbildning

Stipendier för medlemmar i Apotekarsocieteten oavsett grundutbildning. I först hand för yrkesverksamma (ej doktorander), företrädesvis genom deltagande i kurser, temadagar eller symposier i Apotekarsocietetens och Läkemedelsakademins regis. För förteckning av utbudet se lakemedelsakademin.se

Hugo Eneroths stiftelse

För stipendier inom ekonomiska och administrativa ämnen.

Stipendier för grundutbildning

Elisabeth och Alfred Ahlqvists stiftelse

Resestipendier för examensarbeten utomlands hösten 2018.

Stipendieansökan

- + För mer information om kriterier, utlyst belopp, ansökningsformulär med mera gå in på vår hemsida apotekarsocieteten.se
- + Sista ansökningsdag **31 mars 2018**
- + Stipendier kan sökas för aktiviteter som börjar efter den **15 juni 2018**
- + Medlemskap i Apotekarsocieteten ger företräde. Inte medlem än? Bli medlem på apotekarsocieteten.se
- + Ytterligare upplysningar: Birgitta Karpesjö, birgitta.karpesjo@apotekarsocieteten.se, tel 08 723 50 42.

DEN SÄLJANDE SJUKDOMEN

Varför är Viagrapillret blått? Och vad har egentligen gulliga barnbarn med alzheimer att göra? En ny bok tittar närmare på hur dagens läkemedelsreklam formar vår bild av det sjuka och friska.

TEXT Eva Wisten **FOTO** Markus Marcetic och Colourbox

Enligt reklamen är den svenska Viagra-kunden vit, aktiv, välbärgad, inte alltför gammal och lika bekväm i vildmarken som när han byter däck. Alzheimer-patienten ingår i ett gift heterosexuellt par eller är en mormor som tar hand om sitt barnbarn. Medan målgruppen för Gardasil, vaccinet mot några av de HPV-virus som orsakar livmoderhalscancer, är den unga prepubertala flickan – och hennes mamma.

Läkemedelsbolagens kommunikation ger varje sjukdom ett ansikte. Men vad betyder dessa bilder för verklighetens patienter? Ericka Johnson forskar i feministisk teknovetenskap vid Linköpings universitet. Förra året gav hon ut boken *Gendering Drugs: Feminist Studies of Pharmaceuticals* (Palgrave Macmillan, 2017), en bok med egna och andras essäer om hur läkemedel anpassas och kommuniceras till olika målgrupper.

Författarna reflekterar här över hur läkemedelsbolagen definierar bilden av en sjuk respektive en frisk vuxen individ och hur dessa bilder påverkar samtalet i samhället.

– Jag försöker förstå hur vi bygger bilden av en legitimt frisk medborgare och hur medicinteknik hjälper oss att uppnå och definiera dessa ideal, säger Ericka Johnson.

Alla medverkande skribenter i boken har, precis som Ericka, en bakgrund i forskningsfältet teknovetenskap och feministisk teknovetenskap.

– Det ger oss en samhällskritik i bagaget. En medvetenhet kring hur marknadsföring mot vissa patientgrupper kan orsaka exkludering och annan problematik till förmån för läkemedlet.

Ericka Johnson beskriver reklamens »svenska Viagraman« som förvånande könsstereotyp. Hon menar att Pfizers marknadsföring har bidragit till att göra den mångfacetterade frågan om erektionsproblem endimensionell. Det har skett en förenkling av diskussionen som många patienter förlorar på.

– Om man lider av impotens av andra anledningar än bristande blodtillförsel hjälper inte Viagra, om det rör sig om en placeboeffekt. Definierar du om impotens som problem med blodtillförsel är Viagra en jättebra lösning. Men för andra orsaker hjälper

det inte alls. Ser en till statistiken så får många män Viagra utskrivet men plockar bara ut receptet en enda gång, vilket tyder på att det inte fungerar eller har oönskade konsekvenser för till exempel relationen. Här skulle ett mer komplext bemötande kunna hjälpa fler individer.

En annan essä beskriver kommunikationen kring läkemedel mot alzheimer med par som tar hand om varandra och en mormor som läser för sitt barnbarn. Här reflekterar författarna kring hur läkemedelsbolaget placerar läkemedlet som en faktor i vårt förhållande till andra.

– Det utökar målgruppen. Men det syftar också till att göra läkemedlet till en viktig komponent i hur du uppfyller din roll i olika relationer. Du skadar inte bara dig själv genom att undvika ett läkemedel utan även dina relationer, säger Ericka Johnson.

Marknadsföringen av HPV-vaccinet Gardasil riktar sig i sin tur till unga flickor och deras mammor. Pojkar och personer över 26 kan också vaccinera sig på egen bekostnad. Men dessa grupper berörs inte alls av kommunikationen.

– Där ställer vi frågan om varför små flickor ensamma ska bära ansvaret. I Österrike och Australien vaccineras alla unga människor. Alla får del av fördelarna och alla får dela den eventuella risken.

Ericka Johnsons nuvarande forskningsprojekt handlar om prostatan. Här ser Ericka ett behov av nyansering i de lösningar som erbjuds män med prostatabesvär.

– Äldre herrar blir väldigt medvetna om hur de bäst rör sig i det offentliga rummet för att ha ständig tillgång till en toalett. Men diskussioner om stadsplanering handlar ofta om behovet av toaletter för kvinnor efter förlossningar eller med småbarn. Mäns behov definieras av en ung man utan hälsoproblem, säger Ericka och fortsätter:

Ericka Johnson

– Verkligheten är att vi har ett brett spektrum av kroppar som rör sig i våra offentliga miljöer och vi måste bygga dessa miljöer utifrån det. Då behöver vi inte

ta till mediciner och kirurgi lika snabbt. Det behöver inte vara fel att medicinera individen, men vi kan samtidigt lösa en hel del problem på en kollektiv nivå.

Är bilden av friskhet för snäv?

– Vi kan definitivt behöva mer mångfald i hur samhället ser på hur en frisk människa får vara. Vi har i dag tekniker som kan dela upp och behandla vår kropp i separata delar. Men vad händer när man tar en prostata eller en penis och lyfter den ur sitt sammanhang? När vi slutar se människan som en helhet?

Tre aktuella exempel på läkemedelsreklam.

FEMINISTISK TEKNOVETENSKAP

Feministisk teknovetenskap är ett interdisciplinärt fält som funnits sedan början av 80-talet. Fältet föddes när feministiskt skolade akademiker började analysera den vetenskapliga revolutionen och såg mycket maskulin ideologi och misogyni. Deras forskning har haft särskilt starkt inflytande på medicinteknik, där teknologier som på ett verklighetsförankrat sätt tar hänsyn till kvinnors biologi och behov varit avgörande för jämställdhet.

GENDERING DRUGS

Essäsamlingen *Gendering Drugs: Feminist Studies of Pharmaceuticals* belyser läkemedelsforskningen ur ett könsperspektiv och visar hur det offentliga samtalet kan nyanseras för en rättvisare forskning och vård. Ericka Johnson och ett tiotal andra forskare bidrar med texter.

Klinik på fyra hjul

LÄR KÄNNA
MIN BRANSCH

En lastbil med tandvård för barn och gamla gör succé i Kronoberg. Bakom ratten sitter tandsköterskan Carina Ljung, som tror att vi bara sett början på mobila kliniker.

TEXT Jonatan Leman FOTO Martina Wärenfeldt

Carina Ljung

Tandsköterska på den mobila tandläkarkliniken i Region Kronoberg

Hur föddes idén till kliniken?

– Allt startade när flera tandläkarkliniker lades ner i regionen, då det var så få som sökte tjänsterna. Så man började spåna kring en klinik på en buss och 2008 blev den klar. Ett år senare kom jag med och sedan dess har vi åkt runt till småorter som Lidhult och Åseda.

Vad är det primära syftet?

– Det är en service för folk som har långt till tandläkaren, framför allt barn och gamla. Om man måste åka fem mil behöver du ta ledigt och det kostar massa pengar. Nu kan vi ställa bilen vid en skolgård eller ett äldreboende. Förra året tog vi emot nästan 1 500 patienter, men jag hoppas det blir fler. Målet är att åka ut fyra dagar i veckan, året runt.

Och nu har ni fått en helt ny bil?

– Ja, den förra var en gammal folkvagnsbuss. Nu har vi en 14 meter lång specialbyggd lastbil med gavellyft så vi kan hissa upp rullstolar och utskjut så behandlingsrummet är större. Och den är stabilare att köra på vintern. Bilen är utrustad med allt som finns på en vanlig klinik – röntgen, blyväggar, väntrum, personalrum, steril. Enda skillnaden är att den har hjul.

Hur är det att arbeta mobilt?

– En stor skillnad är att det är mycket lättare att behandla barn. På en vanlig klinik har du tio olika rum, det luktar konstigt, telefoner ringer. Här blir det ingen stor grej. Det blir rentav lite kul för barnen att klättra upp på en stege till en lastbil. Sen är det alltid minst två som jobbar, en tandläkare och en

tandsköterska. Jag kör bilen så jag finns mest med som stöd.

Varför blev du tandsköterska?

– Jag utbildade mig till det 2003. Då bodde jag själv ute på landsbygden och hörde talas om bussen. Jag tjtade så mycket om den att jag till slut tog lastbilskörkort och fick jobb där. På en mobil klinik måste du vara extremt flexibel, men jag älskar att arbeta så.

Har yrket förändrats genom åren?

– Tandsköterskor är mycket mer självgående i dag. Yrket har en väldigt bred kompetens så om man vill kan man göra nästan allt på kliniken. Vi är ofta spindeln i nätet. Tyvärr har inte lönen hängt med, men jag tycker det där är på väg att förändras. Man värdesätter tandsköterskor högre nu.

Vad är det bästa med ditt jobb?

– Att arbeta med barn och få dem att inse varför de måste ta hand om sina tänder. Särskilt givande är det att jobba med barn från andra kulturer som kanske inte har samma tradition av tandhygien. Det är svårt att lära gamla hundar sitta – men inte valpar.

Är mobila kliniker framtiden?

– Absolut! Vi var moderskeppet men nu finns det mobila tandläkarkliniker i Västerås, Kalmar och Stockholm. Och man har redan bilar för blodprov, cellprov och mammografi. Det skulle inte förvåna mig om vi snart får se mobila vårdcentraler. Inom tio år tror jag allt blir mobilt. För vi måste börja ta oss ut till folket, över hela landet.

TANDSKÖTERSKA

En tandsköterska har 1,5 års utbildning på yrkeshögskola. De assisterar tandläkaren, gör sterilarbete, röntgen, sköter administration etc. Man utför även vissa behandlingar.

Lönestatistik: 24 500–29 000 kr.

Lediga jobb: Växande efterfrågan.

Utbildningstryck: Relativ balans.

Lider dina kunder av oro?

Rekommendera Sedix

- ✓ vid lindrig oro
- ✓ vid irritabilitet
- ✓ vid tillfälliga insomningsbesvär

SE PRODUKTFILM OM SEDIX

www.sanapharma.se/produktinformationsfilm-sedix

Sedix® (*Passiflora incarnata*) Receptfritt. Tablett 200 mg. **Indikationer:** Traditionellt växtbaserat läkemedel använt vid lindriga symtom på nervös anspänning såsom oro, irritabilitet och tillfälliga insomningsbesvär. Indikationerna för ett traditionellt växtbaserat läkemedel grundar sig uteslutande på erfarenhet av långvarig användning. Sedix är avsett för vuxna och ungdomar över 12 år. **Dosering:** Nervös anspänning: 1 till 2 tabletter morgon och kväll. **Sömnsvårigheter:** 1 till 2 tabletter på kvällen, en halvtimme före läggdags. Rådfråga läkare eller vårdpersonal om symtomen förvärras eller inte förbättras inom 2 veckor. Behandlingen bör inte överstiga 6 månaders kontinuerlig användning. **Interaktioner:** Samtidig användning av Sedix och syntetiska sedativa läkemedel (t.ex. bensodiazepiner) rekommenderas inte, såvida inte samtidig användning har ordinerats av läkare. **Varningar och försiktighet:** I brist på tillräcklig data rekommenderas inte användning av Sedix till barn under 12 år, gravida eller ammande. Patienter som känner sig påverkade av detta läkemedel ska inte framföra fordon eller hantera maskiner. **Biverkningar:** Inga biverkningar har rapporterats. TVBL. EF. För mer information se www.fass.se. Sedix produktresumé översyn senast 2016-11-21.

Tillverkare och innehavare av marknadsföringstillstånd: Tilman SA
Fullmäktigt i Sverige: Sana Pharma Medical AS | Enebakkveien 117 A, 0680 Oslo, Norge | E-post: post@sanapharma.se

Hur kan Alvedon Novum vara nästan dubbelt så snabb som vanlig Alvedon?

Alvedon Novum innehåller natriumvätekarbonat – det gör nästan inga andra paracetamoltabletter på den svenska marknaden. Natriumvätekarbonat påskyndar magsäckens tömningshastighet. Därmed påverkas även absorptionen av paracetamol, som främst sker i tunntarmen. Alvedon Novum kan sålunda ge smärtlindring inom 15-20 min, jämfört med ca 30 min för vanliga Alvedontabletter.

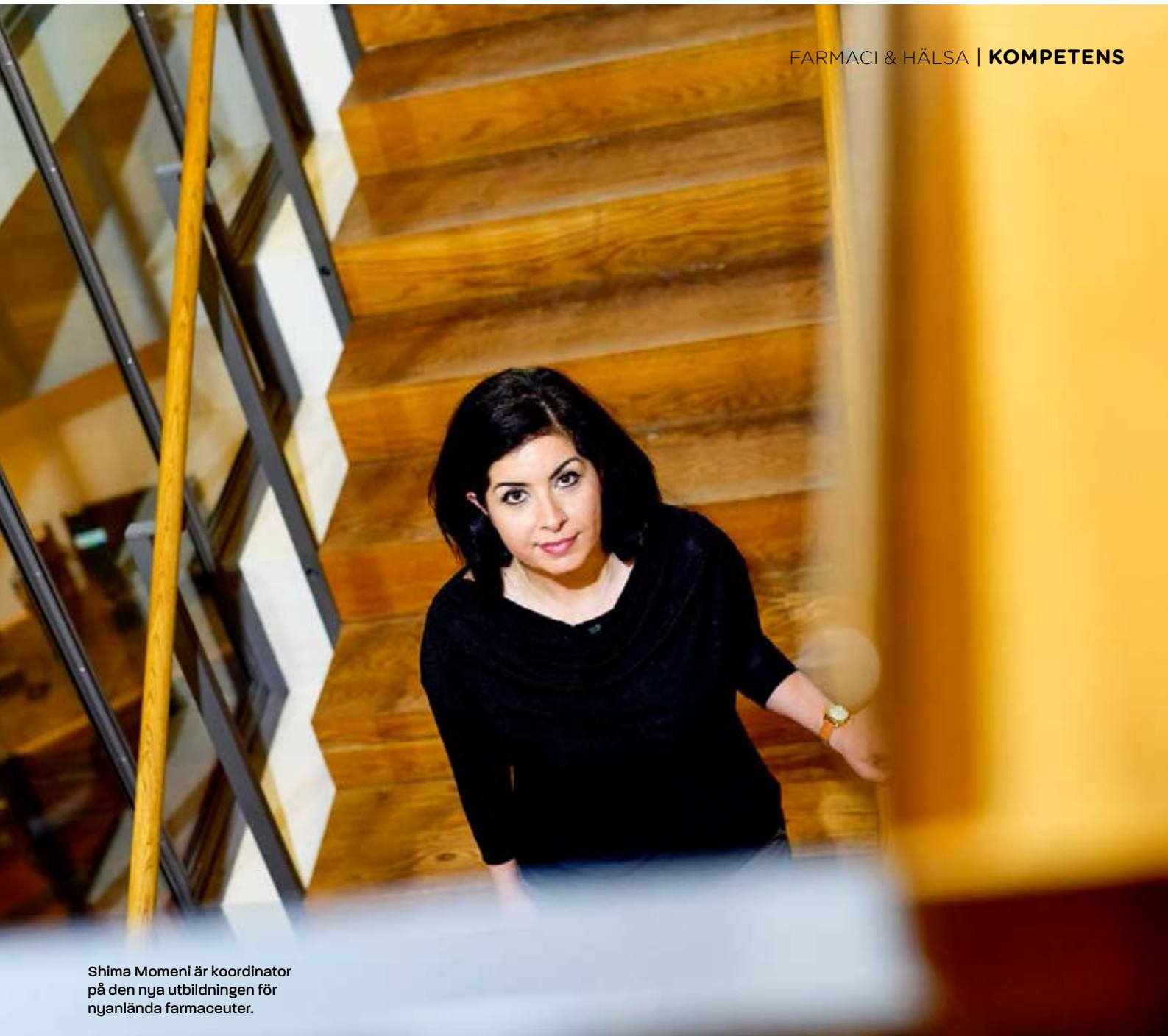
90% av alla kunder värderar snabb effekt som en viktig produktfördel!

Källa: Norm shopper activation study

Alvedon och Alvedon Novum, filmdragerad tablett (paracetamol), 500 mg, N02 BE01. Analgetikum, antipyretikum. Indikationer: Huvudvärk, tandvärk, feber vid förkylningssjukdomar, menstruationssmärter, muskel- och ledvärk, som analgetikum vid reumatiska smärtor, hyperpyrexii. Varningar och försiktighetsmått: Bör ej kombineras med andra smärtstillande läkemedel som innehåller paracetamol (t ex kombinationsläkemedel). Högre doser än de rekommenderade medför risk för mycket allvarlig leverskada. Kliniska tecken på leverskadan debuterar i regel först efter ett par dygn och kulminerar i regel efter 4-6 dygn. Antidot bör ges så tidigt som möjligt. Alvedon Novum innehåller natriumvätekarbonat (en tablett = 173 mg natrium = 7,5 millimol). Detta bör beaktas vid långvarig behandling med höga doser till patienter

med hypertoni eller med hjärt- eller njurinsufficiens. Status/förmån: Alvedon filmdragerad tablett 500 mg OTC, EF: 16 st., 20 st. Rx, F: 50 st., 100 st., 300 (enbart dosdisp.) st. Alvedon Novum: OTC, EF: 20 st. För mer information se www.FASS.se. GlaxoSmithKline Consumer Healthcare A/S, Nykær 68, 2605 Brøndby, Danmark. Tel. 020-10 05 79. Varumärket Alvedon tillhör GlaxoSmithKline-koncernen. Senast uppdaterad SPC 2015-11-16. *Vill du rapportera en biverkan eller oönskad händelse, kontakta Biverkningsenheten, GlaxoSmithKline, Box 516, 169 29 Solna, tel: 08-638 93 00.* CHSE/CHALV/0057/15

 Alvedon®

Shima Momeni är koordinator på den nya utbildningen för nyanlända farmaceuter.

Högt tryck på Uppsålas snabbspår

Bristen på farmaceuter gör nyanlända apotekare till en allt viktigare resurs. För att snabbt hjälpa dem ut i arbetslivet startade Uppsala universitet i höstas en helt ny utbildning – och snart tar första kullen examen. Så hur har det gått?

TEXT Henrik Sahl Johansson **FOTO** Patrik Lundin

Uppsala universitet fick i uppdrag att ta fram två nya vägar för nyanlända farmaceuter: ett kunskapsprov och en kompletteringsutbildning.

Vintern 2015 lanserade regeringen så kallade snabbspår för nyanlända akademiker. Den hösten hade ett stort antal flyktingar kommit till Sverige, inte minst från krigets Syrien, och med effektivare myndighetshantering och nya utbildningar ville man bidra till integrationen och samtidigt råda bot på personalbristen inom bland annat sjukvård och farmaci.

Uppsala universitet fick uppdraget att ta fram två nya utbildningsvägar för nyanlända farmaceuter. Ett kunskapsprov och en kompletteringsutbildning, som var för sig skulle leda fram till svensk legitimation.

I höstas började den första kullen på den ettåriga kompletteringsutbildningen. Inledningsvis var en del av dem stressade över att vara först ut, men efterhand har responsen från studenterna varit uteslutande positiv.

Det säger Shima Momeni, farmacie doktor och koordinator på Institutionen för farmaceutisk biovetenskap.

– Generellt är det en grupp som är otroligt glada över den här möjligheten. Många har haft högt uppsatta tjänster i sina hemländer – och det är såklart

frustrerande att bara sitta och vänta på beslut för att få sin legitimation. De har varit otroligt taggade på att starta, säger Shima Momeni.

Kompletteringsutbildningen sker på distans och innehåller dels ett rent farmaceutiskt moment, dels kurser i kommunikation och i det svenska läkemedelssystemets utformning. Idén är att ge studenterna färdigheter som de kan utveckla under den andra terminens praktiktjänstgöring, förklarar Shima Momeni.

– Det här är personer som redan har läst en hel utbildning och vi vill därför inte överlasta dem med kunskap. I stället har vi funderat över vad de behöver för att jobba på en svensk arbetsmarknad och en sådan viktig aspekt är kommunikationen. Språket är naturligtvis en del, men att arbeta på ett svenskt apotek handlar också om hur

man bemöter en patient eller kollega i Sverige, säger hon.

Även om målet är att på kort tid få ut nyanlända på arbetsmarknaden är det viktigt att man inte kompromissar med utbildningskvaliteten. När Uppsala universitet fick uppdraget att ta fram programmet varnade Shima Momeni tillsammans med professor Ingrid Nylander i en debattartikel i UNT för att begreppet »snabbspår« kunde tolkas som hastigt sammansatta utbildningar – och att det gällde att »skynda långsamt«.

– Anledningen till att vi skrev den där debattartikeln var att ordet »snabbspår« blev väldigt populärt i integrationssammanhang. Det är absolut viktigt att vara snabb, men vi ville påpeka att kvaliteten inte ska sänkas. Det får aldrig bli en fråga om hur har du fått din utbildning, utan legitimationen ska vara tillräcklig i sig, säger Shima Momeni.

»De är stolta över sin kunskap. En sådan syn på det egna yrket är något jag tror vi behöver mer av i Sverige.«

Det är viktigt att vara snabb, men man får samtidigt aldrig kompromissa med utbildningskvaliteten, säger Shima Momeni.

35-åriga Asmaa Abushammal är en av de farmaceuter som började läsa på den nya kompletteringsutbildningen i höstas. Hon kom till Sverige från Libyen för sex år sedan och tycker att utbildningen har gett henne många viktiga lärdomar hittills.

– Under själva apotekarprogrammet fick man massa kunskap, men det var svårt att veta vad som var viktigast. På den här kursen fokuserar man på vad vi behöver för att klara oss på svenska apotek, och jag märker det nu när jag gör min praktik, säger hon.

Att etablera sig som apotekare i ett helt nytt land innebär förstås många utmaningar, men i stora drag tycker Asmaa Abushammal att kontakten med lärarna, samhället och de svenska myndigheterna har fungerat bra.

– Det är ett nytt land med ett nytt system och ett nytt språk, men om man har viljan så kan man. Det är skillnaden mellan Sverige och mitt hemland. Här kan man ringa och mejla och får hela tiden svar, säger hon.

Förutom att utlandsutbildade farmaceuter bidrar med sin yrkeskompetens finns det även kulturella skillnader som kan vara positiva för svensk apoteks-

bransch, menar Shima Momeni.

– Det vi snabbt såg, och som jag tycker att vi absolut ska lära oss av, är att de här studenterna har en väldigt stark yrkesstolthet. De är stolta över sin kunskap, de är medvetna om att den behövs och att det är en annan kunskap än exempelvis en läkare har. En sådan syn på det egna yrket är någonting jag tror att vi skulle behöva mer av i Sverige, säger hon.

I januari hade trettio nya studenter påbörjat kompletteringsutbildningen i Uppsala. Men trots att man har intagning på både hösten och våren saknas det många platser.

– Vi har mellan 100 och 150 personer som söker, och av dem är ungefär hälften behöriga. Så det är en lång reservlista, säger Shima Momeni.

När vi talar med Asmaa Abushammal har hon precis startat sin praktik på Apotek Hjärtat i Uppsala. Hon säger att hon trivs bra och ser fram emot att få sin apotekarlegitimation till sommaren.

– Jag brukar säga att jag inte känner till ordet »omöjligt«. Det finns svåra saker, men svåra saker kräver bara att man kämpar mycket.

TVÅ VÄGAR TILL LEGITIMATION

Det finns två sätt för apotekare och receptarier med utbildning från länder utanför EU/EES att få svensk legitimation för sitt yrke:

- Den som har en dokumenterad examen från hemlandet har möjlighet att söka till kompletteringsutbildningen vid Uppsala eller Göteborgs universitet efter att ha läst svenska (steg 3) och engelska (steg 6).
- Den som saknar dokumentation har i stället möjlighet att få sin utbildning bedömd av Socialstyrelsen och därefter göra ett kunskapsprov. Provet består av en teoretisk och en praktisk del och följs sedan av praktiktjänstgöring

SNABBSPÅR FÖR FARMACEUTER

Kompletteringsutbildningen vid Uppsala universitet tar in 30 studenter varje höst- och vårtermin, varav 27 är apotekare och 3 receptarier. Göteborgs universitet har endast kompletteringsutbildning för apotekare och tar in 20 studenter varje höst.

Unionen

Nyheter och erbjudanden för just din bransch.

Bliwa ny försäkringsgivare – möjlighet att teckna sjukvårdsförsäkring

Sedan årsskiftet är Bliwa ny försäkringsgivare för Unionens personförsäkringar. Nu får dessutom du som yrkesverksam medlem möjlighet att teckna sjukvårdsförsäkring om du önskar.

Vård som kräver specialist kan innebära väntan och osäkerhet, vilket påverkar både din vardag och ditt arbete. Sjukvårdsförsäkringen gör att du kan få planerad specialistvård och snabb kontakt med en privat vårdgivare om du blir sjuk. Du kopplas till rätt vårdgivare inom några dagar. Försäkringen kan inte hålla dig frisk, men den kan hjälpa dig att komma tillbaka så fort som möjligt. Du som är medlem i Unionen kan nu få Sjukvårdsförsäkring Bas kostnadsfritt i tre månader om du tecknar den före 31 mars 2018.

Läs mer om försäkringen på hej.bliwa.se

UTVECKLAS MED EN MENTOR

Vill du ha hjälp att karriärplanera eller utveckla ditt företag? Utnyttja Unionens förmåner hos mentorerna.se för att få en »personlig tränare« för din karriär eller entreprenörskap.

På mentorerna.se hittar du över 70 mentorer med bra kunskaper och en mix av erfarenheter inom till exempel ledarskap, entreprenörskap, försäljning, HR-frågor, marknadsföring, stresshantering och personlig utveckling i yrkeslivet. Din mentor hjälper dig att nå dina mål och kan bli ditt bollplank i de utmaningar som du har i ditt yrkesliv eller för att ta din karriär till nästa nivå.

Som medlem i Unionen får du ditt första möte gratis. Du får sedan 30 % rabatt på varje mentormöte om du väljer att fortsätta ditt mentorskap.

Sök på »mentor« på unionen.se för att läsa om hur du bokar ditt första möte.

DIPLOMA UTBILDNING

Utveckla din karriär. Genom Unionens avtal med Diploma Utbildning får du kraftig rabatt på onlinebaserade utbildningar från ledande utbildningsbolag. Du hittar kurser inom ekonomi, försäljning, juridik, kommunikation, kundvård, ledarskap och marknadsföring till priset 595 kr per utbildning, oavsett tidigare pris. För 2 995 kr får du tillgång till alla Diplomas utbildningar under 12 månader.

Med onlineutbildningar väljer du själv när i veckan och på dygnet du vill vidareutbilda dig. Du har tillgång till dem via dator, läsplatta eller mobil och kan pausa och repetera kursen så mycket du vill och behöver. När du har genomfört utbildningen har du möjlighet att få ett diplom som du kan lägga till ditt cv.

Du hittar mer information på unionen.diplomautbildning.se

YOGAKLASSER ONLINE

Yogaklasser online OneOeight är en global yogastudio online, grundad av svenska Yoga Girl Rachel Brathen, med tusentals videoklasser från erfarna guider på alla nivåer och för alla syften: meditation, rörelse, hälsa och nutrition. Som medlem i Unionen får du just nu fri tillgång till 20 särskilt utvalda onlineklasser anpassade för att bidra till avslappning, energi, balans och styrka. Välj mellan »Office Yoga«, »After Work flow«, »From Panic to Peace«, »Calm your mind before bed« och många fler. Med yogaklasser på datorn, i mobilen och på plattan kan du träna och utvecklas när och var du vill.

Sök på »yoga« på unionen.se för mer information och tillgång till onlineklasserna.

I FRONT MOT FÄSTINGAR OCH LOPPOR

— SEDAN 1996 —

Frontline är världens mest sålda medel mot fästingar, löss och loppor till hund och katt. Det är enkelt att ge, verkar snabbt och kan användas både förebyggande och som behandling. Frontline innehåller Fipronil som dödar fästingar inom 48 timmar och loppor inom 24 timmar. Frontline verkar vid direktkontakt, så parasiterna behöver inte bita före det verkar. De ska endast befinna sig på din hund eller katts kropp.

Lär dig mer om Frontlines produkter på: alltomfrontline.se

FRONTLINE®

DROPPAR SOM STOPPAR FÄSTINGAR,
LÖSS OCH LOPPOR

Frontline vet. spot-on och kutan spray (fipronil) för hund och katt. Behandling och förebyggande behandling mot fästingar och loppor. Behandling mot löss. Frontline Comp spot-on (fipronil/s-metopren). Behandling och förebyggande behandling mot fästingar och loppor på hund, katt och iller. Behandling mot pålsätande löss på hund och katt. Förebygger loppsmitta i miljön genom hämning av utvecklingen av alla immatura stadier. Viktiga kontraindikationer: använd inte på kaniner. Försiktighet: behandla inte hundar/katter yngre än 8 veckor eller illrar yngre än 6 månader. Följ viktintervall/doseringsanvisningen på förpackningen. Behandlade djur bör inte hanteras förrän applikationsstället har torkat. Datum för senaste produktresumé: Frontline spot-on 100 mg/ml: 01/2010, Frontline spray 2,5 mg/ml: 03/2011, Frontline Comp: 11/2012. Receptfritt djurläkemedel. För mer information: se www.fass.se. Läs bipacksedeln före användning. Merial Norden A/S, Box 169, 201 21 Malmö. Tel: 040 606 06 05.

Så påverkas din hälsa av klimatförändringar

»Läget är allvarligt. Men kunskapen om klimatets hälsopåverkan sätter ett mänskligt ansikte på problemet som kan skapa nya möjligheter.«

Klimatförändringarna har beskrivits som detta århundrades största globala hälsohot. Enligt en rapport från den medicinska tidskriften *The Lancet* 2009 medför klimatets förändringar allvarliga sjukdomsutbrott samt förändringar i utbredning och omfattning av vektorburna sjukdomar. De leder också till problem med vatten och sanitet, extrema väderhändelser och en migration som går långt över vad som förväntats och finns beredskap för.

Effekterna förväntas bli stora och öka i takt. De allvarligaste effekterna drabbar låginkomstländer, bland de redan mest utsatta och sårbara människorna.

Men även Sverige påverkas med flera potentiella eller redan existerande direkta och indirekta hälsoeffekter. Det handlar om förändrade spridningsmönster av vektorburna sjukdomar, ändrat inomhusklimat, vilket kan ge en ökning av fukt, mögel, kvalster och allergier, ökad pollenexponering utomhus med ökande allergier som följd, samt mer mental ohälsa till följd av klimatförändringens konsekvenser, som mindre snö/mer mörker och fler extrema väderhändelser.

Sjukdomar som sprids med mat och vatten kan också bli fler och vanligare. Vi riskerar att få fler långvariga värmeböljor med ökad risk för sjuklighet och död av värmeslag. Större variationer i havsvattennivåerna där saltvatten kan tränga in i grundvattentäkter. Och ökade vattenflöden där översvämningar kan leda till att vattentäkter blir otjänliga och att avlopp svämmar över med olika infektioner som följd och att gifter från förorenad mark sprids till vårt grundvatten.

Enligt Lancet Countdown 2017, som är den första rapporten i en serie av årliga uppföljningar om klimat och hälsa i tidskriften *The Lancet*, förväntas klimatförändringarna bland annat medföra:

I) Att undernäring blir den allvarligaste hälsoeffekten under det innevarande århundradet. II) En tydlig ökning av två olika myggors förmåga att sprida denguefeber som med mellan 50 och 100 miljoner förväntade fall varje år ökar utbredningen ytterligare av den snabbast spridda sjukdomen i världen. III) En betydande ökning av väderrelaterade katastrofer med ekonomiska förluster som bara under 2016 uppgick till 129 miljarder dollar. Bland dem som drabbades i låginkomstländer saknade nästan alla försäkringsskydd.

Lancetrapporten har alltså ett tydligt budskap

– läget är allvarligt. Men kunskapen om klimatförändringarnas hälsopåverkan sätter samtidigt ett mänskligt ansikte på problemet som kan skapa nya möjligheter när allt fler inser att en omställning av samhället är helt nödvändig. Det finns hopp. En global rörelse för att minska utsläpp av växthusgaser håller på att byggas över flera sektorer genom omställning och grön utveckling.

Här behöver hälso- och sjukvården ingå med en ökad kunskap och medvetenhet om klimatförändringarnas hälsokonsekvenser samt kring bonus-effekter av omställningsåtgärder för att motivera till nödvändiga åtgärder från individnivå till samhällsnivå.

Det här är en utveckling som måste fortsätta att breddas och växlas upp. Fler behöver agera nu.

Maria Nilsson

är docent och forskare på Institutionen för folkhälsa och klinisk medicin vid Umeå universitet. Hon är en av ledarna för rapporten *Lancet Countdown*, där 26 institutioner över hela världen deltar.

Några av Sveriges mest sålda läkemedel inom hudvård.

Från torr hud till behandling av eksem, klåda och fotsvamp. Trimb tar ett helhetsgrepp om olika former av problemhud. Vi erbjuder bl.a mjukgöraren Propyless, den milda steroiden Hydrokortison Trimb samt den klådstillande och svampdödande Cortimyk.

Torr hud
↓

Fotsvamp
↓

Eksem, solsveta
och insektsbett
↓

Hydrokortison
CCS byter inom
kort namn till
Hydrokortison
Trimb

Kontakta oss gärna om du har frågor,
behöver informationsmaterial eller vill
ha säljbesök!

Cortimyk (mikonazolnitrat/hydrokortison): receptfritt läkemedel för behandling av fotsvamp med besvärande klåda. Läs bipacksedeln noga. Se fass.se för mer information.

Hydrokortison Trimb kräm/salva: receptfritt läkemedel för behandling av lindriga eksem, solsveta och insektsbett. Läs bipacksedeln noga. Se fass.se för mer information.

Propyless (propylenglykol): mjukgörande hudlotion för behandling av torr hud av olika slag. Receptfritt läkemedel. Läs bipacksedeln noga. Se fass.se för mer information.

KONTAKT

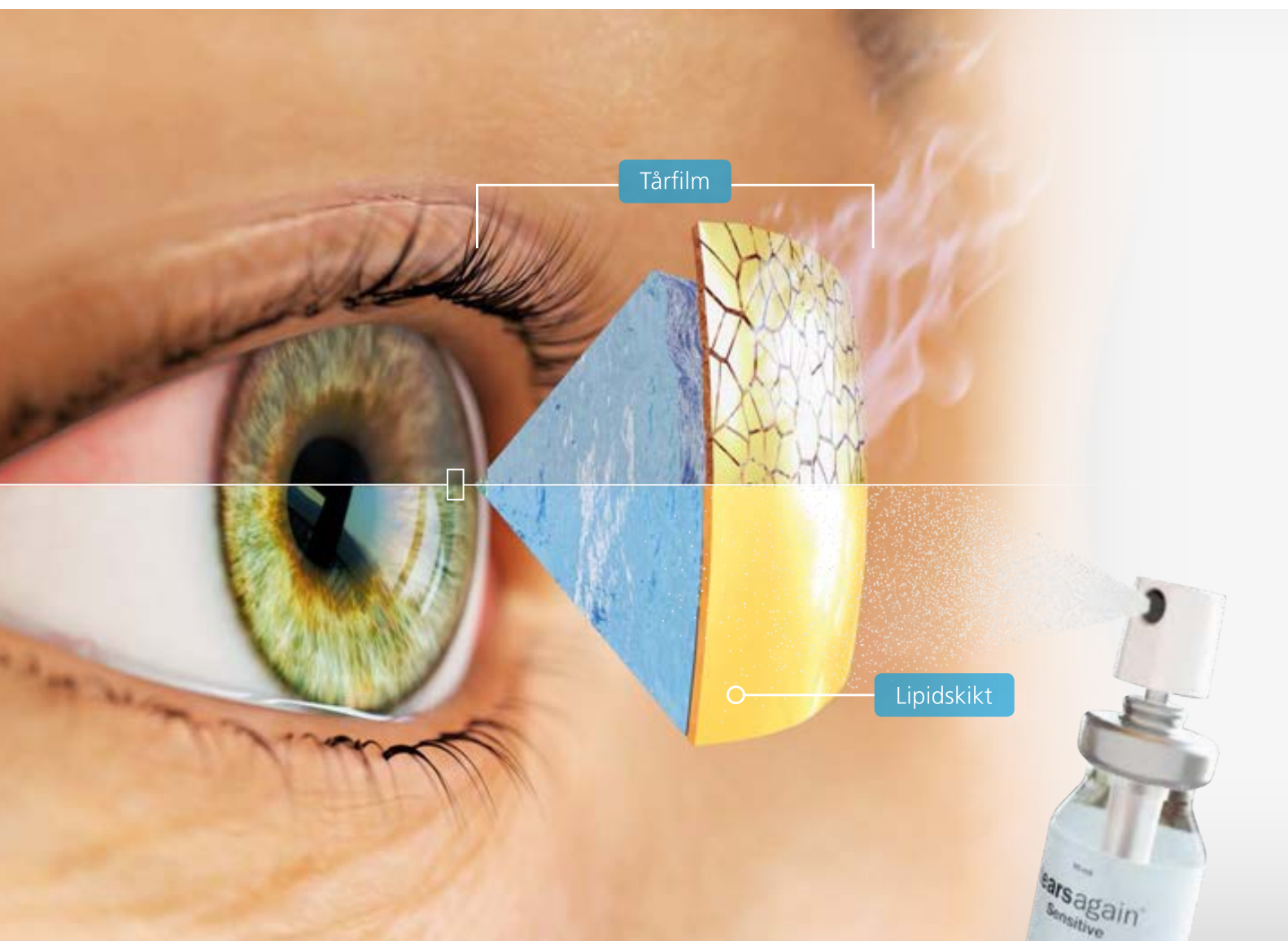
Trimb Healthcare

Östermalmsgatan 19, 114 26 Stockholm

T: 08-12 13 52 00

E: info@trimb.com

www.trimb.com

Tearsagain lipidspray – bevarar ögats naturliga fuktighet

För 8 av 10 med torra ögon, beror det på att ögats yttersta skyddande skikt, lipidskiktet, är skadat. Det gör att ögat inte lyckas hålla kvar sin naturliga fuktighet - den avdunstar.*

Hur fungerar Tearsagain lipidspray?

Istället för att tillföra vätska, tillför Tearsagain lipider av samma typ som finns naturligt i ögats tårfilm. När de blandas med ögats egna lipider, stabiliseras lipidskiktet vilket bidrar till att avdunstningen minskar. Ögats naturliga fuktighet bevaras. Många upplever omedelbar lindring, men full effekt uppnås vid regelbunden användning.

Läs mer på tearsagain.se

*Heiligenhaus, A. et al. Diagnosis and differentiation of Dry Eyes Disorders. Ophthalmology 1995;92:6-11, Lemp, M.A et al. Distribution of Aqueous-Deficient and Evaporative Dry Eye in a Clinic-Based Patient Cohort: A Retrospective Study. Cornea. 2012;31(5):472-478

tearsagain®